

70

rokov ochotníčenia v Lorinčíku

**POCHOTNÍCKE
DIVADLO
V LORINČÍKU**

www.odl.szm.sk

2015

Krutohlavci – rok 2001

Divadlo nie je chrám, je to iba divadlo, kde sa zrkadlia naše životy, s celou svojou krásou i biedou, kde kráľ i blázon hovoria slovníkom kráľa a blázna o tom, čo je ľudské. To vrchné i spodné, sväté i hriešne patrí k človeku. Divadlo konštatuje ľudský stav. Hovorí o tom, ako je to, teda ako sa vlastne majú veci ľudské... V chráme sa vraví a uvažuje, aké sú z toho stavu cesty a duchovné východiská. Iná práca, iné spôsoby, iné metódy, ale ten istý pozemský cieľ: človek.

Stanislav Štepka

Najdúch – rok 1962

ÚVOD - strom stále rodí

Článok k 70 –tinám
ODL.

Vážení priatelí
ochotníckych hier.

S odstupom niekoľkých rokov v novodobej činnosti, mám česť prihovoriť sa k Vám opäť pri príležitosti významných jubileí. Radosť vo mne vzbudzuje skutočnosť, že v roku 2015 Lorinčík oslaví 70-tiny ochotníckej činnosti a 15. výročie novodobej činnosti ochotníčenia v našej mestskej časti. S úctou a s vďakou sa prihovám k vám, vážení otcovia a matky, ktorí ste začali písať históriu ochotníčenia v rokoch minulých, lebo boli ste to vy, ktorí ste začali s touto ušľachtilou a zároveň krásnou tradíciou v Lorinčíku. Keďže ide o krásne jubileá, rozhodli sme sa v našom ochotníckom kolektíve, že vám históriu hier ochotníckeho divadla priblížime vo faktoch a spomienkach v tomto bulletinu. Sme si vedomí, že história kultúrneho života sa datuje oveľa skôr než od roku 1945, keď sa odohrala prvá ochotnícka hra v našej obci, avšak ľudia, ktorí by mohli byť zdrojom informácií z tohto obdobia, už nie sú medzi nami. V číslach môžeme charakterizovať obdobie rokov 1945-1972 nasledovne: Bolo to 105 predstavení, s ktorými ste sa, vážení ochotníci predstavili u nás i v okolitých obciach. Nespomínam konkrétne hry, o ktorých si prečítate na ďalších stranách bulletinu, no zároveň si kladiem otázku: Bolo toho dost? Bolo toho málo? My, súčasní ochotníci, sme presvedčení, že ste za daných podmienok, ktoré ste mali, urobili maximum v tejto ušľachtilej činnosti. Dokázali ste si vieru samých v seba, že dobrá vec sa dá urobiť za podmienok, ktoré ste mali vy v minulosti a ukázali ste nám, súčasným ochotníkom krásny príklad, za ktorý sme vám všetci vďační. Ak hovoríme o histórii ochotníckeho divadla u nás v súčasnosti, v prvom rade považujem za potrebné uviesť skutočnosť, že naše divadlo, tak ako profesionálne, malo režiséra – nášho, ale aj vášho učiteľa z rokov minulých, že naše divadlo, tak ako profesionálne, má režiséra-nášho ale aj Vášho učiteľa z rokov minulých – pána Macáka,

ktorý sa ochotníckou činnosťou zaoberal už od roku 1945. Tak, ako sa prihovárал v minulosti k vám v hrách, radil, usmerňoval a cítil vaše problémy, či radosti, tak to robil aj s nami-oveľa mladšími. Žiaľ, nesporne najväčšia osobnosť ochotníckeho divadla v Lorinčíku, pán Michal Macák nás navždy opustil ako 98-ročný v roku 2010. S úctou spomíname na jeho lásku a hrejivé slová, nielen pre nás ochotníkov, ale aj pre vás Lorinčanov a známych. Charizma, ktorá vyžarovala z nášho pána učiteľa nás zahŕňala silou a chuťou do ochotníckej práce, pomáhala riešiť problémy, ktoré ochotníčenie prináša, no nielen v tom, ale aj v bežnom živote. Učil nás láske k slovenskému jazyku, láske ku knihe, faune, flóre, úcte človeka k človeku. Pre mnohých z nás sú tieto skutočnosti známe, no túto publikáciu budú určite čítať i doteraz nezasvätení do problematiky nášho ochotníčenia. Som si vedomý, že dať priestor každému z vás v našej publikácii je nemožné a preto sme priestor dali rôznym generáciám, aby vyjadrili svoje zážitky, či pocity z ochotníčenia. Vážim si skutočnosť, že ste ma vy, vážení ochotníci z minulosti, ktorých som oslovil neodmietli a prispeli svojimi spomienkami, čo je neklamný znak, že máte stále ochotníčenie vo svojich srdciach. Čo sa týka súčasnosti ochotníčenia, od roku 1995 do roku 2015, kolektív ochotníkov našťudoval a predstavil sa svojim priaznivcom štrnástimi hrami, v ktorých sa predstavilo 65 ochotníkov, ktorí sa postavili na dosky, ktoré znamenajú svet, aby vás, ktorí máte túto formu kultúry radi, pobavili. Ak odčítam prelínajúce sa postavy, tak v súčasnom ochotníckom kolektíve máme 44 členov, ktorí pôsobili v novodobých hrách. Opäť si kladiem otázku: Je toho málo, či dost? Je toho toľko, koľko títo mladí ľudia dokázali urobiť v dnešnej dobe, popri svojich povinnostiach v školách, v rodinách, či v zamestnaní. A preto im vyslovujem vrelú vďaku za prácu, ktorú vykonávali a vykonávajú v súčasnosti. Činnosť ochotníkov, ktorí túto prácu robia pre všetkých, ktorí divadlo majú radi, môžem prirovnať k zasadeniu a rastu ovocného stromu. V roku 1995 sme s p. Macákom a mladými ľuďmi zasadili malý ochotnícky ovocný stromček, ktorým bola prvá hra Strídža spod hája. Tento stromček sa ujal a rastie dodnes. Na rozdiel od ovocného stromu, ktorý spravidla dobre rodí každý druhý rok, naše divadlo malo pekné plody každý rok a to v podobe premiér a repríz divadelných hier. O zdravé korene, rovný kmeň, peknú

korunu nášho divadelného stromu sa starajú skúsenejší ochotníci, ktorí sa okrem svojich úloh v divadle venujú aj pomoci tým mladším.

Záhradník na jar spravidla preriedi korunu stromu v sade. U nás to robí sám čas, resp. doba v ktorej žijeme. Mnohí naši ochotníci z kolektívu odišli kvôli pracovným príležitostiam, štúdiám, či založeniu svojich rodín. No niektorí z nich sa k nám opäť vrátili. Všetci zanechali v divadle viac, či menej výraznú črtu. Patrí im za to vďaka. Ak hovorím o koreňoch a kmeni ochotníckeho stromu, tak nemenej dôležité sú aj jeho vetvy v korune, ktorými sú naši najmladší – začínajúci ochotníci, zatiaľ s menšími skúsenosťami. Je na nich samých ako svojou prácou prispieť k rozkvetu nášho stromu. Za ich ochotu im patrí veľká vďaka. Odmenou za ochotnícku prácu bol okrem vášho potlesku aj zaslúžený

opakovaný relax v malebnej tatranskej dedinke Ždiar. Tam sa vždy stretla jedna veľká rodina ochotníkov z Lorinčíka. Spoločná strava, ubytovanie, túry, kvízy, hry – to už je skutočne rodinné puto. Som rád, že aspoň takou formou vďaka za ich úsilie som sa mohol revanšovať divadelníkom. Ochotnícke divadlo, to nie je len o hercoch, ale aj o ďalších, menej viditeľných ľuďoch, starajúcich sa o prípravu a zdarný priebeh hier. Sú to zhruba dve desiatky pomáhajúcich, či už pri tvorbe scény, osvetlenia, krojov, starajú sa o dopravu, o zdokumentovanie hier na videokazety, DVD, či fotofilm. Aj týmto ľuďom zo srdca ďakujem. V súčasnosti uvažujeme o našťudovaní divadelnej hry Bačova žena od Ivana Stodolu, kde však vidím problém s obsadením mužských postáv, ktorých je veľa a opačne, ženských postáv, ktorých je tam málo. Možno vyberieme po porade s ochotníkmi niečo iné, ako napr. Dobrodružstvo pri obžinkoch, ale tam je už príliš veľa postáv v ženskom aj mužskom obsadení. Pohrávame sa aj s myšlienkou pripraviť v abovskom nárečí divadelnú hru Statky zmätky, podobne, ako bola úspešne zrealizovaná divadelná hra Ženský zákon, ktorá mala veľký úspech. Na záver, všetkým ochotníkom a priateľom ochotníckeho divadla želám veľa tvorivých síl, vytrvalosti, chuti a elánu do ďalších hier.

Rudolf Dučai

OBSAH

	<i>strana</i>
<i>História ochotníčenia v Lorinčíku</i>	5
<i>Obnovenie ochotníckej divadelnej činnosti v Lorinčíku</i>	9
<i>Strídža spod Hája</i>	10
<i>Tri vrecia zemiakov, Pravda víťazí</i>	11
<i>Bacúchovie dvor</i>	12
<i>Statky-zmätky</i>	13
<i>Páva</i>	14
<i>Krutohlavci</i>	15
<i>Ženský zákon</i>	16
<i>Nový život</i>	17
<i>Zoznam predstavení, vlastné kroje</i>	18
<i>Osobnosti lorinčického ochotníčenia</i>	19
<i>Michal Macák – nezaháľa, smeje sa času do tváre</i>	20
<i>Mimodivadelné aktivity ochotníkov z Lorinčíka</i>	21
<i>Divadelné spomienky, postrehy, úvahy – Ing. Jozef Juhás</i>	22
<i>Naše divadlo našimi očami</i>	23
<i>Ukážky plagátov</i>	24
<i>História neprofesionálneho divadla na území Slovenska</i>	25
<i>Niečo o vývoji Lorinčíka z vlastivedného hľadiska</i>	26
<i>Ďalšie spomienky bývalých ochotníkov</i>	27
<i>Kamenný chodníček, Kubo</i>	30
<i>Slovenská sirota</i>	31
<i>Pani richtárka</i>	32
<i>A opäť Ženský zákon</i>	33
<i>Záver, Epilóg</i>	34

História ochotníčenia v Lorinčíku

Začiatky ochotníckej divadelnej činnosti v Lorinčíku možno pozorovať už pred rokom 1945. Po oslobodení nášho južného Slovenska po druhej svetovej vojne zostali na povale školy súčiastky figúrok bábkového divadla – marionety (ich autorom je pravdepodobne p. Jozef Volner). Pred rokom 1938 na škole pôsobili aj učitelia z Čiech (Zenker, Škňouřil), ktorí so žiakmi hrávali bábkové divadlo pre rodičov i pre deti. Významnou osobnosťou, pokračujúcou v tradícii divadelníctva v Lorinčíku sa stal p. Michal Macák, ktorý začal pôsobiť v Lorinčíku v apríli roku 1945 ako miestny učiteľ a správca školy. Už v šk. roku 1933/34 ako učiteľ pomáhal pri nacvičovaní detského divadla v Osikove a vo Vyšnom Klátove (Vyšný Tejkeš). Ďalej pôsobil v Malčiciach a v Malej Vieske, kde za pomoci kolegov režijne pripravil s mládežou niekoľko divadelných hier (repertoár: Urbánkove hry). Už na začiatku mája roku 1945 spolu s manželkou pripravovali slávnosť ku Dňu matiek. Niekoľko mládencov a dievčat nacvičovali hru **Tri vrecia zemiakov** od Korbačku. Škola bola jedinou vhodnou miestnosťou na obecné schôdze a na divadlo. Pripravovaná slávnosť bola 13. júna 1945. Deti - žiaci školy (1 - 8 ročník) doniesli z domu lavice a stoličky. Ako pódium slúžila terasa, vyvýšená pred vchodom do budovy školy a hľadiskom bol školský trávnatý dvor pred schodami terasy. V jeseň už nacvičovali novú divadelnú hru od Ferka Urbánka - **Strídža spod hája**. Do príprav sa ochotne zapojili tesári a furman. Vysekali dvere z kabinetu do triedy. Z lesa odviezli guľatinu na pílu a pri škole sa našli dosky, laty, hranoly a drúky (na capky - kobulice) na postavenie pódia v triede. Na kulisry použili laty, staré maďarské mapy, vrecia a kobercový papier. Na maľbu scény, ktorá bola dielom Jozefa Volnera, sa použila prášková farba a mlieko. Opona bola pozošovaná z domácich tkaných posteľných plachiet. Trieda, v ktorej sa hralo, mala rozmery iba 10 x 6 m, z toho pódium zaberalo plochu 3 x 6 m. Svetilo sa štyrmi obyčajnými nástennými petrolejkami. Na nácvik prichádzali aj mládenci a dievčatá, ktoré v hre nehrali. Tie v zimnom čase doniesli kúdele a priadli v školských laviciach. V susedných dedinách (Malá Ida, Poľov, Myslava) bubnári vyhlásili, že v Lorinčíku bude 4. januára divadlo. V sobotu bola generálna skúška pre deti. V deň predstavenia bola už dlho pred začiatkom miestnosť nabitá ľuďmi. Prišla i mládež z iných dedín - pešo. Hlava na hlavu a pri dverách ešte čakali ďalší. Také bolo prvé divadelné predstavenie v Lorinčíku. Z dvoch predstavení bol vedený príjem 3500,- Kčs.

Mariša, zľava: Magdaléna Lukáčová, Vincent Kender, Michal Lukčo, Vincent Kelbel, Jozef Múdry, Agnesa Semanová, František Juhás

Javisko sa ponechalo kvôli príprave hry **Škriatok** od F. Urbánka. Predstavenie bolo 16. a 17. februára 1946 v Lorinčíku a 23. a 24. februára v Poľove. Všetci účinkujúci šli do Poľova pešo cez Gard (lúky medzi Lorinčíkom a Poľovom). V rukách si niesli svoje rekvizity, ale i živú sliepku, ktorú po javisku v hre naháňali. Dievčatá do spoločenských šiat (ktoré tu volali popanete), obliekla p. Macáková zo svojej zásoby šatníka. Ako bolo možné dať na javisko za necelé dva mesiace už druhú hru, si je dnes ťažko predstaviť. Pravdaže, mládež bola doma. Len niektorí z mužov boli zamestnaní v meste. Nebolo iného rozptýlenia. Krčma tu nebola a jediným strediskom bola škola a divadlo. Pretože v štátnom divadle v Košiciach mali v programe tiež hru **Škriatok**, z divadelných peňazí sa zakúpili lístky. Po predstavení naši herci konštatovali, že naše predstavenie bolo lepšie. Dôležitú funkciu pokladníka zastával Jozef Kender, ktorý strážil ochotnícke financie a doklady o výdavkoch, ktoré sa zapisovali do pokladničného denníka, ktorý sa zachoval dodnes. V týchto hrách vystupovali: Mária Dučaiová (vydatá Jeňová), Agnesa Mikitová - Kenderová, Anna Dolinská - Šolcová, M. Volnerová - Tomeková, Margita Kmecová - Bujňáková, Margita Čonková - Macáková, Mária Juhásová (Hovanová), Mária a Margita Kelbelové, Margita Krafčíková - Volnerová, Štefan Gašpar Juhás, Michal a Štefan Dučaioví, Jozef Mikita, Jozef Múdry, Imrich Kender, Štefan Čonka, Michal Krafčík, Ján Volner, Jozef a Juraj Kelbel, Ján Bujňák a iní. Divadlo nacvičovali aj učitelia v susedných obciach. Ich predstavenia navštívili aj naši ochotníci a takto porovnávali svoj a ich spôsob práce.

V jeseň roku 1946 sa pripravovala hra **Bludár** od F. Urbánka. Pekne tu vyznela nočná scéna zbojníkov pri vatre. Predstavenia boli v dňoch 5. 6. 7. januára len v našej obci. Ďalšou hrou od F. Urbánka, **Krutohlavci**, o dvoch rozhnevaných susedoch, ktorých pomerili ich vnútenosť, sa predstavili 12. a 13. apríla 1947. V tom istom roku sa nacvičila so školákmi detská divadelná hra **Vítazné srdiečka**, v ktorej postavu slepca stvárnil Michal Dučai. Rok 1948. Obyčajne jeseňou, keď už končili práce na poli a mladí mali viac voľného času, začínala sa ďalšia divadelná sezóna. p. Macák si na tie časy spomína takto: „Vybrali sme hru, rozdelili úlohy a každý si svoje texty opisoval do svojho zošita vlastnoručne. Iba pre 3 - 4 úlohy sme mali knihy. Občas sme úlohy mladších a starších postáv menili, aby sa aj ďalším ušli úlohy mladších postáv.“ V tomto roku ochotníci prešli z Urbánkových hier na Tajovského **Ženský zákon**. Kroje objednali z Ústredia slov. ochotn. divadiel v Martine. Boli to čipkované rukávce s výšivkami z piešťanského okolia. V Lorinčíku boli predstavenia 11. a 18. januára a 17. januára vystúpili v Myslave. Pravdaže, zase pešo cez les s krojami a rekvizitami v zajde na chrpte. Mládež chodievala na tanečné zábavy do susedných obcí. Tu sa mohla vytancovať len pri svadbách a tých tu bolo veru pomenej. Po divadelnom predstavení bolo zvykom, že dievky a mládenci, hoci nehrali divadlo, zostali v škole a pri harmonike si hodinu-dve zatancovali.

Dňa 31. januára 1948 žiaci školy predviedli hru **Sirota Marienka a dvanásť mesiačikov**. Cez leto sa pripravovala hra s náboženským motívom **Pastierka z Lurdu**. Predstavenia boli 13. 14. a 28. septembra len v našej obci. V tejto hre vystupovala mladšia mládež, ktorej sa nedostalo miesta v iných - predošlých hrách. Pri nácviiku tejto hry pomáhala aj manželka p. Macáka. V zimnom období 1948 - 49 sa opäť vrátili k Urbánkovi hrou **Márnotratný syn**. Hlavnú postavu tu stvárnil Štefan Dučai. 24. apríla sa predstavili hrou **Slovenská sirota** od O. Horváthovej a hrou **Pánik** na spoločnom predstavení. V máji boli na predstavení operety **Rose Mary** v Košiciach. Rok 1950 bol na divadelnú činnosť trochu chudobnejší. Príčin bolo viac. Dievčatá dorastali a vydávali sa, mládenci sa oženili. Tu bolo zvykom, že vydaté ženy a ženatí muži už divadlo nehrali. Preto ďalšie roky bolo vždy nutné začínať s mladšou mládežou. Na túto činnosť negatívne pôsobili aj vtedajšie politické pomery, ktoré sú viac opísané v materiáloch obecnej kroniky. S nácviikom novej divadelnej hry sa začalo v januári hrou F. Urbánka **Pani richtárka**, ktorá mala svoje predstavenie 10. apríla. Rok 1951 bol podobne dosť skromný. Či to spôsobila určitá únava alebo nejaké presýtenie, ťažko ohodnotiť. Čiastočne to možno pripísať najmä vonkajším vplyvom. S nácviikom divadelnej hry **Bacúchovie dvor** sa začalo po Novom roku a premiéra bola 26. marca. V tomto roku sa vydala stála a skúsená ochotníčka Mária Dučaiová (Jeňová), ktorá nechýbala v predošlých rokoch v žiadnej hre. Ochotne prevzala aj úlohy menej ladiace mladým dievčatám. V roku 1952 sme nacvičili hru **Statky - zmátky** od J. G. Tajovského. Aj napriek tomu, že sa nacvičila iba táto hra, môžeme to z hľadiska jej náročnosti považovať za úspech lorinčických ochotníkov. Príprava prebiehala v zimných mesiacoch a predstavenia boli 2. a 3. februára. V tomto roku opäť navštívili Štátne divadlo v Košiciach. Začiatkom roka 1953 odohrali ďalšiu Urbánkovu hru **Kamenný chodníček**. Predstavenia boli v dňoch 1. 8. 15. a 31. januára. Pri tejto príležitosti si vypožičali liptovské kroje z ÚSOD v Martine. V tomto roku sa uskutočnila menová reforma, keď v pokladni z 13 500,- Kčs zostalo 270,- Kčs po výmene v pomere 1:50. V roku 1954 pripravovali hru **Páva** od B. S. Timravy, ktorú zahrli 21. 27. a 28. februára. V tejto hre vystúpili už mladšie dievčatá a chlapi: Marta Kostišáková - Papcunová, Pavol Rác, Margita Mitrová - Dzurová, Agáta Mikitová - Juhásová atď. Hrou **Dlhý, Široký a Bystrozraký** sa v roku 1955 predstavili na dvoch vystúpeniach. Pán Macák si na tie časy spomína takto: »Asi dva týždne pred predstavením som so zdatnejšími žiakmi poznával z drevárne a povaly školy dosky, hranolky a podstavce pod pódium do triedy. Večer mládenci zmontovali diely a postavili javisko. Ešte sa naplnili petrolejky a predstavenie bolo pripravené. Po predstavení nás zas čakala opačná práca. Na prvý pohľad sa zdá, že to všetko sa dialo bez problémov. Ale nešlo to tak hladko. Z obvyčajnej závislosti vznikali i menšie hnevy a spory. Starší žiaci chodili od šiesteho ročníka do Obvodnej ZDŠ v Malej Ide. Dospievali už mimo tunajšej školy a niektorí si úlohy už chceli vyberať a neuspokojili sa s pridelenou. K tomu prispeli ešte aj politické zásahy do diania v obci, keď k našej obci patrila i osada Pereš. Tam bola organizácia strany. Ako zasahovala strana alebo jej funkcionári do pomerov v obci, svedčí aj táto príhoda: Schôdze občanov národného výboru boli spoločné a obvyčajne v škole. Na jednu schôdzu, ktorú zvolali straníci, naši občania neprišli. Iste to nikto neorganizoval, ale zrejme to nepovažovali za dôležité. Ja, ako riaditeľ školy a režisér ochotníckych hier nášho divadla, som dostal od predsedu KSS z Pereša lístok s obsahom:

Najdúch, zľava, dole: P. Kozák, M. Lukčo, J. Múdry, stred: R. Mitro, F. Rácová, Marg. Múdra, Agn. Semanová, Ján Čonka, V. Rác, hore: M. Macák ml., V. Múdry, Š. Čonka st., Agn. Kenderová, Vinc. Kender, M. Kolesárová, D. Kenderová, J. Mitro, J. Mikita, L. Mitro, J. Bujňák, M. Macák - rež.

„... Pretože občania z Lorinčíka neprišli na schôdzu, strana z Pereša dovoľuje nácviik divadla len vtedy, ak pre organizáciu zaplatíte pokutu 100,- Kčs...“ Predsedovi KSS som zaslal túto odpoveď: „... Súhlas na nacvičovanie divadla mám od Okr. nár. výboru písomne a peniaze z divadiel žiadne nemám, lebo tieto sú u určeného pokladníka...“ Viacej sa podobná korešpondencia neopakovala a neskôr už do osvetovej činnosti nezasahovali.«

V ochotníckej práci bola v rokoch 1955, 1956, 1957 menšia prestávka. Okrem menších nedorozumení s dospievajúcou mládežou tu boli i vážnejšie problémy, ktoré si vynútili menší útlm v divadelnej činnosti. Výstavba baráku. Počas výstavby HUKO (Hutnícky kombinát pri Šaci) zostali drevené barákové budovy. Tie ponúkal okres obciam. Jeden barák prideliť aj našej obci. Jednu časť previezli na Pereš a druhú do Lorinčíka vo februári 1958. V priestore za obchodom miestni murári vybetónovali základy a postavili drevenú konštrukciu v pôdoryse 15 x 12 metrov. Obvodové i priečne steny tvorili drevené panely s oknami a dverami. To bol náš kultúrny „barák“. Pre hľadisko bol priestor 10 x 12 metrov a vyvýšené pódium malo rozmery 6 x 5 m, ešte tu boli dve šatne - 3 x 5 m. Dve plechové pece (bubny) na drevo alebo uhlie slúžili na vykurovanie. Táto „kultúra“ slúžila na obecné zhromaždenia, schôdze, divadelný nácviik i na predstavenia. Nové priestory v baráku sa ochotníkom zdali ideálne pre divadelnú činnosť. To sa naši majstri museli poušilovať, keď už 27. apríla 1958 bolo v baráku divadelné predstavenie hry **Škriatok**. 11. mája ju zopakovali vo Vyšnom Klátove. V hre okrem starších ochotníkov účinkovali i mladší ako: M. Lukáčová, R. Mitro, V. Kender, M. Kolesárová, M. Juhásová, T. Múdra a „naš najstarší a verný ochotník Michal Lukčo“ (slová p. Macáka). Boli už vedení pri požiarnej ochrane a finančnú evidenciu prevzal pokladník pož. ochrany Š. Šolc. Organizácia pož. ochrany previezla ochotníkov na vystúpenia v iných obciach požiarnym autom, čo sa opakovalo aj pri ďalších hrách.

Drevená baráková budova slúžiaca kedysi na kultúrne účely

Na jar roku 1959 sa krúžok ochotníkov pustil do nácvičky hry bratov Mrštíkovcov **Mariša**. Premiéra bola 5. apríla. Túto hru zopakovali aj v obciach Pereš, Šebastovce, Krásna nad Hornádom, Myslava, Baška a Poľov. Kroje zapožičali zo Štátneho divadla v Košiciach. Hlavnú postavu zahrala M. Lukáčová, ostatní: V. Múdry, R. Mitro, Š. Kender, P. Hrivňák, M. Kolesárová, V. Kender, M. Lukčo a ďalší. Koniec petrolejkám Obec bola v roku 1961 napojená na elektrický prúd. V tomto roku pripravili ochotníci divadelnú hru E. Zelenku **Rozprávka pri praslici**. Bola to hra so spevmi a so sprievodom hudby, o ktorú sa postarali hudobníci - amatéri: J. Volner, E. Macáková a J. Dzuro. V apríli s touto hrou navštívili Myslavu, Malú Idu, Bukovec, Pereš a Košickú Novú Ves. Doma bola premiéra 3. apríla 1961. Tu si zahrali: V. Múdry, Mitro, R. Mitro, Macák, P. Kozák, A. Kenderová, M. Lukáčová, M. Kolesárová, Marg. Múdra a mladšie dievčatá. Kulisy, tak ako v predošlých hrách, vyhotovil Jozef Volner, ktorý pracoval v tomto odbore pre štátne divadlo a z mnohých hier máme jeho zásluhou aj fotografie. Porušenie tradície V roku 1962 sa ochotníci odhodlali pre náročnú hru Jonáša Záborského **Najdúch**, v ktorej bolo zapojených asi 15 mužských postáv. K tomu museli presvedčiť aj starších ochotníkov - ženáčov. Tým bola po prvý krát porušená tradícia neúčinkovania ženatých ochotníkov a vydatých ochotníčok. Kroje a kostýmy zapožičala šatnica divadla z Košíc. V tejto hre sa predviedli: Rud. Mitro, Fil. Rácová, M. Macák ml., Lad. Mitro, J. Bujňák (hajdúsi), Ag. Kenderová, Dor. Kenderová, Marg. Múdra, Ag. Semanová, Mag. Kolesárová (dedinské dievčatá a ženy), M. Lukčo a Joz. Múdry (furmani), V. Rác a J. Čonka (židovskí obchodníci), V. Múdry a Š. Čonka, V. Kender, Joz. Mikita, Joz. Mitro, P. Kozák (susedia). Pre toľko postáv bolo javisko trochu primalé, ale na vtedajšie pomery sa hra vydarila. V apríli boli predstavenia u nás a neskôršie v obciach Šemša, Myslava, Poľov, Krásna. V roku 1963 Elena Macáková a Margita Dzurová (vychovávateľky v poľnohospodárskom útluku) nacvičili s väčšími žiakmi divadelnú hru **Dve Marienky**. Premiéra bola 14. júla doma a hru zopakovali aj v susedných obciach. Tu hrali Eva Volnerová, Bern. Macáková, Milan Bujňák, Cyril Macák, Štefan Kender a iní. V roku 1965 ochotníci zaradili do programu hru **Kubo** od Holého. Skúšky prebiehali na jar a hru odohrali 1. a 2. mája. Navštívili s ňou aj Myslavu, Bidovce a Poľov. V postave Kuba tu vynikol Michal Lukčo, ktorý ako 48 ročný končil svoju ochotnícku činnosť. Svojimi postavami neraz zaujal a rozveselil obecenstvo. „Náš Mižo sa oženil a my sme stratili zas jednu postavu z nášho kruhu,“

Slovenská sirota, zľava zhora: Pavol Kmec, Štefan Kender, Jozef Mitro, Ján Mitro, Ján Krešňák, Terézia Juhášová, Ľudmila Mitrová, Eva Juhášová, Mária Cienka, Pavol Dučai, Marta Kmecová, Mária Dučaiová, Anna Múdra

rozpráva p. Macák. V tejto hre sa predstavili M. Lukčo, M. Macák ml., J. Mitro, L. Mitro, V. Múdry, R. Mitro, P. Hrivňák, V. Kender, D. Macáková, A. Dučaiová. V roku 1966 sa mladí ochotníci samostatne pustili do nacvičovania div. hry **Páva** od B. S. Timravy. Réžiu mal na starosti Jozef Mitro. Premiéra bola 8. mája v Lorinčíku a neskôr vystúpili aj v okolí. Tu hrali: Pavol Dučai, Eva Volnerová - Mitrová, Jozef Mitro, Štefan Kender, František Mitro, Michal Dučai, Agnesa Dučaiová - Janitorová, Helena Ferencová - Janitorová neb. V tomto období mali možnosť vidieť aj predstavenia hosťujúcich krúžkov z okolitých dedín (Oklamený manžel od Molière, Pytlíakova žena a Kamenný chodníček, Dies Irae, Ženský zákon, Svadobný závoj, Inkognito). V roku 1969 odohrali ochotníci s novogeneračným obsadením hru **Slovenská sirota** od Oľgy Horvátovej. Premiéra bola 20. apríla v Lorinčíku. Predstavili sa s ňou aj v Myslave, Šemši a Bukovci. Zostávali verní hráčom z dedinského prostredia a v r. 1971 sa znova vrátili k Tajovskému hrou **Statky - Zmätky**.

„Vyhovovala nám jednoduchá scéna izby, v ktorej sme obmieňali iba interiér,“ uvádza p. Macák. Obsadenie: T. Juhášová (Hovanová) (Mara Palčíková), M. Ficeriová, M. Cienka (Eva - dcéra Kamenských), Ľud. Mitrová (Kata Kamenská), Marta Kmecová (Žofa Ľauková), Mária Dučaiová (Zuzka Kamenská), Ter. Šolcová (Beta, suseda), Jozef Juhás (Ďurko Ľauko), Rudolf Dučai (Ondriš, syn Kamenských), Ján Krešňák (Ondrej Palčík), Ján Mitro (Tomáš Kamenský), Ladislav Harai ml. (Jano Ľauko), Pavol Nič (Mišo - Evin Muž). Hru zahrali pod titulom Miestnej jednoty požiarnej ochrany. Predstavenia boli aj v okolí. Tajovského hry sa stretli s obľubou u obecenstva i u ochotníkov. Preto v r. 1972 znovu siahli po hre **Ženský zákon**. Obsadenie: Marta Kmecová (Zuza Javorová), Mária Dučaiová (Anička Javorová), Ján Krešňák (Jano Malecký, uhliar) Terézia Juhášová (Mara Malecká), Jozef Juhás (Miško Malecký), Mária Ficeriová (Dora Kalinová), Rudolf Dučai (Miško) Kroje mali zo Štátneho divadla i z Myslavy.

Ženský zákon, zľava zhora: Michal Macák - uč., Rudolf Dučai, Jozef Juhás, Ján Krešňák, Marta Kmecová, Mária Dučaiová, Terézia Juhášová, Mária Ficeriová

Komisia ľudovej umeleckej tvorivosti z Košíc lorinčickým ochotníkom za túto i predchádzajúcu hru udelila čestné uznanie za prvé miesto v okresnej súťaži ĽUT.

Naši ochotníci asistovali aj pri iných kultúrnych akciách v obci.

Roky absencie ochotníckej divadelnej činnosti (1972 – 1995): Tie p. Macák hodnotí takto: „Moje postavenie učiteľa (nestraníka) a môj súkromný život dávali za komunistického režimu dosť príležitostí na písanie udaní na moje nadriadené úrady a stranícke orgány. Za roky môjho pôsobenia ma kádrovačky a nemilé návštevy štátnej bezpečnosti dostatočne unavovali a vyčerpávali. Donášači a závistlivci sa našli aj tu, v malej obci (v tej dobe jediná v okrese bez organizácie KSS). Po vyvrcholení útokov na moju osobu v r. 1971 (obdobie normalizácie a čistiek) som sa venoval len svojim služobným povinnostiam a pre vedenie ochotníckej divadelnej činnosti nebolo iniciátora. Hoci absencia jednej osoby nemala ovplyvniť osvetovú činnosť v obci, keď tu už bolo dosť ľudí schopných prispieť do osvetu.“

P. Macák si na roky pôsobenia v ochotníčení Lorinčanov dnes spomína s úsmevom na tvári a so slovami: „Minulosť ochotníčenia v Lorinčíku je bohatá a okrem vás - divákov, mali radosť z našich vystúpení i sami ochotníci. Veď v samých začiatkoch robila ťažkosti aj spisovná slovenčina, ba i čítanie. Teraz, po odstupe niekoľkých desaťročí, spomínajú bývalé ochotníčky, dnes už babičky, že divadelné vystúpenia patrili k ich najkrajším zážitkom.“

Prvé slovenské divadlo bolo ochotnícke. Prispelo nemalou mierou k národnému obrodeniu, pestovalo lásku k rodnej hrude a úctu k slovenskej materinskej reči. To isté poslanie plní a uskutočňuje i v prítomnosti. Obecnosť vedie k zachovávaniu kresťanských mravných hodnôt a ochotníkov nepriamo vychováva k čínorodému sebauvedomeniu a ušľachtilej zábave. Najmä u mladých zdokonaľuje pamäť a cibrí kultivované rečové schopnosti.

Statky-zmätky 1952, zľava: Michal Dučai, M. Kelbelová, Vincent Múdry, Margita Dučaiová, Agáta Mikitová (Juhásová), L.

Dve Marienky 1963: zľava zhora: Elena Macáková - vychov., M. Kolesárová, Bernadeta Macáková, Pavol Kozák, František Kaleta, Eva Volnerová, Štefan Kender, Cyril Macák, Margita Dzurová - uč., Terézia Šolcová, Anna Múdra, Ľudmila Mitrová, Ladislav Harai, Pavol Nič, Milan Bujňák, Ján Mitro,

Páva 1966, zľava: Eva Volnerová, Joz. Mitro, Hel. Ferencová, Št. Kender, Mich. Dučai, Agn. Dučaiová

Obnovenie ochotníckej divadelnej činnosti v Lorinčíku (1995)

Bitka v krčme – Bacúchovie dvor, rok 1997, zľava: Marcela Mitrová, Marcel Kender, Ján Juhás, Monika Pirošková, Mária Mitrová, dole Ján Piroško a Rastislav Petrik

Za obnoviteľa ochotníckej divadelnej činnosti je právom považovaný p. Rudolf Dučai, ktorý o tomto „vzkriesení“ hovorí: „S myšlienkou obnoviť ochotnícke divadlo som sa stretával vždy, keď som prichádzal do nášho kultúrneho domu, ktorý stojí už takmer tri desaťročia pri akejkoľvek akcii, ktorá sa v ňom konala. Musím priznať, že tých akcií bolo pomenej, no o to viac ma táto myšlienka prenasledovala. Pri návšteve nášho učiteľa, kronikára obce a zároveň správcu knižnice obce, p. Michala Macáka, som mu s malou dušičkou predostrel celú vec o obnove ochotníčenia. Keďže ho poznám už od detstva ako vynikajúceho učiteľa a pedagóga, nebál som sa, že ma v tejto veci nepodporí. Skôr som sa bál jednej maličkosti, ktorou bol jeho úctyhodný vek - 84 rokov. S radosťou môžem konštatovať, že moje obavy boli neopodstatnené, lebo vitalita nášho pána učiteľa je na takej úrovni, že by sa za ňu nemusel hanbiť ani človek o pár generácií mladší. Naše rozhovory boli čoraz častejšie, až sme došli k názoru, že je potrebné rozdeliť si konkrétne úlohy. On, ako režisér, poznajúc mentalitu občanov Lorinčíka vybral hru a mne sa ušla úloha zohnať kolektív, ktorý by bol ochotný okrádať sa o svoj voľný čas v prospech občanov Lorinčíka, ba aj blízkeho okolia.“ Predstavenia hier sa už nekonajú v starom baráku, pretože ten už v súčasnosti neexistuje. Konajú sa v kultúrnom dome v Lorinčíku, ktorý má pre divadelnú činnosť zvláštne predpoklady. Javisko je pomerne veľké, divadelníci majú vlastnú šatňu, prístup do kuchyne i vlastné sociálne zariadenia. Ochotnícky kolektív je súčasnosti vedený pod Kultúrnou komisiou pri Miestnom zastupiteľstve Košice – Lorinčík. Členmi tejto komisie sú viacerí ochotníci. Pod jej hlavičkou sa ako ochotníci zapájame aj do mnohých iných aktivít, ako je organizovanie dní detí, silvestrovských, fašiangových zábav, karnevalov a i.

Po obnovení divadelníctva v Lorinčíku je zabezpečenie hier takéto:

Réžia	Michal Macák, Rudolf Dučai
Vedúci súboru	Rudolf Dučai
Kulisy	Jozef Volner, Stanislav Volner
Technická stránka	Rudolf Dučai, Marcel Kender
Hudobná stránka	Ing. Ján Juhás
Maskéri	Michal Macák, Jozef Volner, ochotníci
Pokladníčka	Monika Pirošková, v súčasnosti Mária Mitrová
Kronikár	Ing. Jozef Juhás ml.
Archívne zábery	
Fotografie	Ing. Jozef Juhás st.
Videozáznam	Ing. Jozef Juhás, Viktor Kováč, Marek Vysokai
Propagácia	Ing. Ján Juhás
Osvetlenie	v začiatkoch požičané od skupiny „Veslári“ – sprostredkovateľ p. Peter Dzuro st. V súčasnosti sú v kult. dome pre kultúrne akcie namontované reflektory, ktoré poskytli p. Dzuro, P. Miňo a p. Janitor
Kroje	zapožičiavané zo skladu št. divadla, od hry Páva – vlastné kroje
Doprava kulís	Milan Kapráľ
Doprava hercov	vlastnými autami
Adresa divadla	Ochotnícke divadlo v Lorinčíku Miestny úrad mestskej časti Košice-Lorinčík 040 11 Košice
Internet	www.odl.szm.sk

Skúšky k jednotlivým hrám prebiehajú spravidla raz týždenne (v sobotu alebo v nedeľu). K dispozícii máme kultúrny dom so sálou, javiskom, šatňami a miestnosťami pre kulisy a kroje. Premiéra novonacvičenej hry býva vždy v Lorinčíku, pričom sa s ňou následne predstavujeme v okolí Košíc. Takto sme zavítali do viacerých obcí ako Poľov, Malá Ida, Haniska pri K., Šemša, Pereš, Sokolany, Kokšov-Bakša, Šebastovce, Šaca, ...

Strídža spod hája - Ferko Urbánek

„...Dnešné občinky budú pamätné na Brezinách, lebo budú sviatkom zmierenia. Vezmite vence a kvety a poďte so mnou do záhrady, tam si staneme do radu...“

Prvá divadelná hra v ére obnovenia ochotníckej činnosti v Lorinčíku. Bola to divadelná hra (so spevmi) v troch dejstvách, situovaná do slovenskej dediny na dolniakoch, odohrávajúca sa v 19. storočí v období žatvy. Hra má rozprávkové črty so šťastným koncom. Autorovým cieľom bolo poukázať na nezmyselnosť povier v živote dedinského ľudu. Nacvičovanie sprevádzali časté personálne zmeny v obsadení postáv hry, preto sa premiéra výrazne oneskorila. Skúšky prebiehali v týždňových intervaloch od leta roku 1995 do jesene 1996.

Rudolf Dučai o hre hovorí nasledovne: *Po vybratí hry sme mohli v letných mesiacoch roku 1995 začať sériu skúšok k Urbánkovej hre „Strídža spod hája.“ Mravenčou prácou každého člena kolektívu sme sa dostali až ku dňu s veľkým D - dňu premiéry. To, že dva dni po sebe sa kultúrny dom zaplnil do posledného miesta, svedčí o tom, že ochotnícke divadlo a Lorinčania patria k sebe, čo som zdôrazňoval našim ochotníkom pri skúškach. Hra bola kladne prijatá a hercom patrilo zaslúžený potlesk. Veľmi príjemné bolo posedenie bývalých a súčasných ochotníkov po prvom i druhom predstavení.*

Zľava: Rast'o Petrik, Mária Mitrová, Monika Pirošková, Ján Juhás, Katka Ničová, Ján Piroško, Marcela Mitrová, Martin Palko, Tomáš Dučai, Jozef Juhás

Herci : Ján Piroško (Matúš), Monika Pirošková (Anička), Mária Pirošková (Zuzka), Mária Mitrová (Veronka), Marcela Mitrová (Eva), Ján Juhás (Martin), Jozef Juhás (Kalina), Lucia Ničová (Beta), Katarína Ničová (Hana), Hedviga Ničová (Marka), Dagmar Dučaiová (Dorka), Tomáš Dučai (Janko), Eva Gedrová (Katka), Martin Palko (Ondrej), Rastislav Petrik (Paľko), Marcel Kender (Adam).

Divadelné dosky v Lorinčíku, čo znamenajú svet – sála kult. domu

Premiéra

Lorinčík, 5. október 1996 - SOBOTA

V tomto dni bol natočený videozáznam hry Ing. Jozefom Juhásom.

2.predstavenie

Lorinčík, 6. október 1996 - NEDEĽA

Prebiehalo fotografovanie.

3.predstavenie

Malá Ida, 27. október 1996

Pred nami vystúpili deti z Malej Idy so svojim kultúrnym programom.

4.predstavenie

Poľov, 10. november 1996

5.predstavenie

Lorinčík, 24. november 1996 - NEDEĽA

Prítomnosť televízie NAŠA. V archíve zachovaný videozáznam.

Ďalšie ponuky hrať túto hru sme odmietli, kvôli termínu odovzdania krojov a tiež kvôli blížiacim sa vianočným sviatkom.

Tri vrecia zemiakov – Jozef Korbačka

„...Ho, počkaj, chyba sa stala! To neštím, veď tu stáli dve vrecia! Či som slepý a či hluchý? Dve a jedno sú tri. Hádám len viem rátať, veď som po tri roky rektorove kravy pásol...“

Zľava: Ján Piroško, Marcel Kender, Mária Pirošková, Rastislav Petrik (vo vreci)

- ľahká, veselá jednoaktovka z prostredia slovenskej dediny, v ktorej víťazí láska dvoch mladých ľudí nad hlúposťou a chamtivosťou. Predstavenie sa odohralo pri príležitosti Dňa matiek 18.5.1997 o 17⁰⁰ hod. Bol vyhotovený i videozáznam prostredníctvom p. Jolany Juhásovej.

Herci:

Ján Piroško (obecný sluha),
Marcel Kender (Mudrák, gazda),
Rastislav Petrik (Paľo),
Hedviga Ničová (Anča),
Mária Pirošková (Muráčka),
Dagmar Dučaiová (Kata),
Eva Gedrová (suseda),
Ján Juhás (paholok),
Jozef Juhás (richtár).

Pravda víťazí – Ferko Urbánek

- detské predstavenie rozprávkového hry, ktorá poukazuje na význam ľudských cností. Nacvičil ho p. Macák so žiakmi základnej školy a materskej školy a uvedené bolo pri príležitosti dňa matiek 9. 5. 1999. Predstavilo s v ňom spolu 27 detí.

Osoby a obsadenie:

Šulička, chudobná žena - **Anna Macáková**
Anička, jej chovanica - **Anna Krešňáková**
Zemanka, bohatá vdova - **Mária Kenderová**
Terka, jej dcéra - **Eva Macáková**
Katka, priateľka Aničkina - **Mirka Rajdugová**
Zuzka, priateľka Aničkina - **Zuzana Palková**
Eva, priateľka Aničkina - **Alena Bernátová**
Hanna, stará žobráčka - **Veronika Zubarová**
Pustovník - **Patrik Babaj**
Vila Ruža - **Silvia Strýčková**
Knieža Pravdolás - **Lubomír Gedra**
1.panoš - **Patrik Kender**
2.panoš - **Andrej Kaprál**
1.víla - **Katarína Čonková**
2.víla - **Ivana Rajdugová**
3.víla - **Katarína Strýčková**
4.víla - **Veronika Bernátová**
5.víla - **Gabriela Pačutová**
ďalšie víly: **Lenka Martinásková, Dominika Strýčková, Martina Zubárová, Gabriela Zubárová.**
škriatkovia: **Zuzana Juhásová, Patrik Pačut, Marcel Dučai, Ivana Martinásková, Lukáš Čonka**

Zľava hore: Rudolf Dučai, Mária Kenderová, Eva Macáková, Zuzana Palková, Anna Macáková, Lubomír Gedra, Patrik Babaj, 2. rad zhora, zľava: Veronika Zubárová, Alena Bernátová, Mirka Rajdugová, Patrik Kender, Anna Krešňáková, Andrej Kaprál, Michal Macák, 3. rad zhora, zľava: Silvia Strýčková, Veronika Bernátová, Ivana Rajdugová, Katarína Čonková, Gabriela Zubárová, Martina Zubárová, Lenka Martinásková, Gabriela Pačutová, Katarína Strýčková, dolný rad zľava: L. Čonka, Marcel Dučai, Patrik Pačut, Dominika Strýčková, Ivana Martinásková, Zuzana Juhásová

Bacúchovie dvor - Martin Kukučín

„...Nuž čo potom, keď ťa túžba pochytiť? Predáš tu svoje i moje a pôjdeš za more navždy? Do cudziny zanesieš naše mozole?...“

Ďalším z väčších projektov bola hra „**Bacúchovie dvor**“ od Martina Kukučina. K predstaveniu bolo potrebné vytvoriť väčšinou nové kulisy kvôli scénam, ktoré sa odohrávali v izbe a v krčme. Pán Volner ich vytvoril na takej úrovni, že sa o nich uznanlivo vyjadrovali nielen naši občania, ale aj na Pereši a v Šemši, kde sme sa taktiež predstavili. S trpkosťou v hrdle sme museli odrieknuť ponuky z Poľova a Hanisky. Žiaľ sa nenašli vhodné termíny kvôli obsadeniu miestnych kultúrnych domov. Ďalším dôvodom bolo, podobne ako u iných hier, nutnosť skorého vrátenia krojov z Divadla Janka Borodáča v Košiciach. Termíny boli neúprosne. Bola to divadelná hra v troch dejstvách, situovaná do slovenskej dediny na strednom Slovensku, odohrávajúca sa po prvej svetovej vojne. Skúšky prebiehali v týždňových intervaloch od jari do jesene roku 1997. Realizovanie hry si vyžiadalo postavenie nových kulís. Na postavenie izby bolo použitých 6 kusov sololitových panelov + plátno tvoriace zadnú stenu izby. Opačná strana zadného plátna, na ktorej je namaľovaná dedina, sa využívala v treťom dejstve. Ostatné kulisy (1 ks dom, 2 ks stromy a 1 ks chalupa - humno) boli použité z minulej hry. Dej sa odohráva po prvej svetovej vojne v dedine Ondrášová. Ústrednou postavou je Jurko Bacúch, ktorý sa po desiatich rokoch vracia z Ameriky, aby zistil, ako na jeho roliach hospodári gazda Povoľný so svojou ženou Katrenou, ktorým ich zveril do árendy na túto dobu. Gazda Povoľný je však prefikáný a s úmyslom odkúpiť zeme za lacný peniaz, nedbá o Bacúchove role - necháva ich vyplanieť. Povoľný vystupuje ako neoblomný prospechár, u ktorého vždy víťazí rozum nad citmi a sám vyberá ženicha - Michala Juráka - pre svoju dcéru. Bacúch je po návrate domov sklamaný a rozčarovaný. Dej sa zauzľí vtedy, keď sa Bacúch zaľúbi do Povoľného dcéry Ulky a chce si ju vziať, pričom Povoľnému núka „zeme za dievku.“ Ulka jeho city opätuje. Povoľný nesúhlasí, ba navyše Michal Jurák sa proti jeho vôli i proti vôli vlastnej matky ožení s Marienkou Smoliarikovou. Keď Povoľný vidí, že jeho plány nevychádzajú, zanevrie na všetkých, no najmä na Ondra Straku, miestneho krčmára, pretože sa dozvie, že to bol práve on, kto vyzradil Bacúchovi, ako sa gazdovalo s jeho majetkom, ba dokonca sa sám ponúka za kupcu. Uvoľnenie nastáva až na konci tretieho dejstva, keď Povoľný „povolí“ sobáš vlastnej dcéry s Bacúchom, po tom, čo sa presvedčí, že Bacúch chce skutočne zostať doma a pracovať na svojom majetku i na majetku Povoľných. Oživujúcim prvkom je prekvapujúca skutočnosť, že Ondro Straka sa chce oženíť s vdovou Juráčkou - Michalovou matkou. Michal s tým nesúhlasí, no nakoniec sa obmäkčí i on a všetci sa navzájom pomeria.

Premiéra

Lorinčík, 11. október 1997 - sobota - Prebiehalo fotografovanie.

2.predstavenie

Lorinčík, 12. október 1997 - nedeľa

V tento deň bol natočený videozáznam Ing. Jozefom Juhásom.

3.predstavenie

Pereš, 26. október 1997 - nedeľa

4.predstavenie

Šemša, 9. november 1997 - nedeľa

Vďaka nemalkej snahe miestneho starostu o kultúrne vyžitie obce (predstavenie bolo spropagované aj v obci Hodkovce), malo predstavenie hojnú účasť obecnstva. Vyhovujúce podmienky a príjemné obecnstvo vyvolali u ohotníkov všeobecnú spokojnosť.

5.predstavenie

Lorinčík, 23. november 1997 - nedeľa

Skutočnosť, že hra sa hrala bezprostredne už piatykrát, sa prejavila v kvalite predstavenia. Podľa ohlasov obecnstva totiž šlo o najlepšie predstavenie tejto hry. Prebiehalo dodatočné fotografovanie (zväčšené spoločné fotografie i fotografie dvojíc).

Ďalšie ponuky hrať túto hru sa nerealizovali, kvôli termínu odovzdania krojov a tiež kvôli blížiacim sa vianočným sviatkom.

Herci : Jozef Juhás (Martin Povoľný), Marcela Mitrová (Katrena, jeho žena), Monika Pirošková (Ulka, ich dcéra), Ján Juhás (Jurko Bacúch), Mária Mitrová (Marienka, jej chovanica), Ján Piroško (Ondro Straka, krčmár), Mária Pirošková (Mara Juráčka), Rastislav Petrik (Michal Jurák, jej syn), Lucia Ničová (Dora Smoliariková, vdova), Marcel Kender (Adam Stupka, paholok), Eva Gedrová (Zuzka Bubílková).

Statky – zmätky: Jozef Gregor Tajovský

„Povedala jej dost. No ja by som jej ešte viac bol, keby jej bol materou. Dať naučenie, príklad povedať, ako sa druhí trápia a žijú, a musia spolu žiť. Ale pre mňa, čo sa i rozídete... Už vidno, že sa mi plán nevydaril... Draží robotníci, čo mali byť zadarmo...“

Hru „Statky - zmätky“ od J. G. Tajovského sme do nášho repertoára nevybrali náhodou. Pri posudzovaní hier, ktoré prichádzali do úvahy, získala táto hra prevahu z dvoch dôvodov. Chceli sme, aby ochotnícky kolektív zostal v čo najväčšom počte pri obsadzovaní úloh. A druhý dôvod bol v tom, že táto hra bola nacvičená najmenej tromi generáciami v Lorinčíku. Tu je to čaro ochotníčenia - zaspomínať, pochváliť, či pokritizovať a znovu zažiť scény, ktoré sa vyjavia v našich myšliach - my sme boli lepší v tom a v tom, my sme to robili tak a pod. Nemôžem zabudnúť na obyvateľov obce, ktorí hru majú v pamäti z minulosti, lebo Lorinčania sú dobrí kritici a ochotníckemu divadlu rozumejú.

Autor touto hrou poukazuje na ľudí, ktorí sa ženú za majetkom a táto honba spôsobuje rozvrat v rodinách, ale aj v ľudských dušiach.

Obsah hry

Starí Palčíkovci – bezdetní – už nevládzu pracovať na svojom majetku a preto sa rozhodnú vziať si k sebe mladých ľudí. Navrhnu Ďurkovi Ľaukovi a jeho rodičom, aby si zobral za ženu Zuzku Kamenskú, že im vystroja svadbu a že po čase na nich prepíšu majetok. Ďuro svoju ženu neľúbí, je záletný, chodí za svojou starou láskou – Betou, k Zuzke sa správa surovo a navyše Palčík nesplnil svoj sľub, že prepíše majetok.

Zuzka Kamenská je jednou z najkrajších postáv v slovenskej literatúre, vidí, že urobila chybu, keď si zobrala Ďura za muža a keď sa Ďuro nezmení ani vtedy, keď čaká jeho dieťa, opúšťa ho a odchádza k rodičom. Ďuro si na statok priviedol Betu, no spory s Palčíkovcami neutíchajú a nenaplnená túžba po majetku rozkladá aj vzťah Bety a Ďura. Ďuro sa chce vrátiť k svojej žene a synovi, no Zuzka mu už neverí a odmieta ho.

Premiéra Lorinčík, 10. 10. 1998 - sobota - Prebiehalo fotografovanie.

2.predstavenie Lorinčík, - 11. 10. 1998 - nedeľa
V tento deň bol natočený videozáznam Ing. Jozefom Juhásom

3.predstavenie Haniska pri Košiciach, 29. 11. 1998 - nedeľa

4.predstavenie Lorinčík, 11. 6. 2000 - nedeľa

Toto predstavenie sa konalo s výrazným časovým oneskorením (až po nacvičení a odohraní štyroch predstavení novonacvičenej hry Páva) čo bolo spôsobené problémami s obsadením jednej hlavnej postavy (Beta), ktorá sa musela nakoniec preobsadiť. Všetko je to samozrejme o ochote a tak to treba rešpektovať, i keď dôležitú úlohu zohráva aj zodpovednosť voči kolektívu za prijatú úlohu. Bola ozaj veľká škoda, že s takou kvalitnou hrou sme sa predstavili iba 4krát. V nasledujúcich hrách sme sa poučili a začali sme vopred s plánovaným využívaním alternácií, ktoré sa nám veľmi osvedčili.

Herci: Ján Juhás (Tomáš Kamenský), Mária Mitrová (Kata, jeho žena), Dagmar Dučaiová (Eva, ich dcéra), Mária Pirošková (Zuzka, ich dcéra), Marcel Kender (Ondriš, ich syn), Peter Dzuro (Mišo Kaňúrik), Jozef Juhás (Ondrej Palčík), Marcela Mitrová (Mara, jeho žena), Ján Piroško (Jano Ľavko), Monika Pirošková (Žofa, jeho žena), Rastislav Petrik (Ďurko, ich syn); Hedviga Ničová (3x), Alexandra Rácová (1x) (Beta, suseda).

Páva – Božena Slančíková Timrava

„Páva nám i jedna stačí v dome!“

„...Len si vyber, dievka moja ... Tento sa mi páči, toho chcem ... Ved' ťa on nepýtal ... Nepýtal?...“

Mravcovci, gazdovia, majú jediná dievku Anku súcu na vydaj. Kvôli jej samolúbosti a finteniu ju dedinčania nazývajú Pávou. Je naozaj pekná a preto nemá núdzu o pytačov – Ondřík Hlavaj, Ďurko Beláň, ba i „pán majster“ Tonko Valach. Jej protikladom je Kata, dcéra Zuzy Mravcovej, Martinovej švagriny. Je pekná, no neupravená a často neprívetivá. Preto sa o ňu zaujíma len Bobál', starý mládenec. Tonko jej tiež kurizuje, no vážny úmysel sobáša za jeho činmi nebadáť. Mravcovci bývajú všetci v jednom dome. Majú spoločnú kuchyňu, no neznášajú sa (najmä Zuza s Marou). Stále si robia prieky a hádajú sa. Anka je pyšná na to, že ma toľkých pytačov, no je voči nim nerozhodná a pripúšťa si ich len z rozmaru. Do deja však vstupuje Janko, Zuzin syn, ktorý sa vracia z vojenčiny a zostáva u Mravcov. Anke sa hneď zapáči, nechce to však dať na sebe poznať, ani vtedy nie, keď Jana chce mať oženit' s bohatou vdovou – Il'kou Hrabáčkou (čo sa jej však nepodari). No v závere, keď sa Martin Mravec svojej dcéry pred všetkými spýta, koho si definitívne vyberie za manžela, ona si vyberá Janka. Všetci zostávajú v úžase, lebo Janko ju nepýtal. Anka sa mu však páčila od začiatku a tak pristáva a berie si ju za manželku. Úsmevne pôsobí scéna, pri ktorej zostáva na javisku Tonko, ktorému Anka dala košom. On však nezúfa a hneď pyšne žiada o ruku Katku. Neodmysliteľnou postavou je i Beta, ktorá nerobí nič iné, len dohadzuje pytačov Mravcovcom a za to nikdy neodíde naprázdno. Porazená zostala len pýcha samotná, ktorú v tejto hre najviac zosobňovala Mara Mravcová. Tešila sa, že jej dera sa vydá za najbohatšieho pána v dedine, no nakoniec zostala „porazená“.

Zľava hore: Rudolf Dučai, Ján Juhás, Marcel Kender, Ján Piroško, Peter Džuro, Jozef Juhás, Viktor Kováč, Michal Macák, Jozef Volner, Dole zľava: Mária Mitrová, Monika Pirošková, Mária Pirošková, Marcela Mitrová, Zuzana Macáková, Alexandra Ráková, Mária Kenderová, Anna Krešňáková

Premiéra

Divadelná hra v 4 dejstvách
Lorinčík, 7. 11. 1999 - nedeľa - Prebiehalo
fotografovanie.

2.predstavenie

Lorinčík, 14. 11. 1999 - nedeľa
V tento deň bol natočený videozáznam Ing.
Jozefom Juhásom

3.predstavenie

Hutníky - Sokol'any, 12.12. 1999 - nedeľa

4.predstavenie

Lorinčík, 5. 3. 2000 - nedeľa

Osoby a obsadenie:

Martin Mravec, majetný gazda: Ján JUHÁS; Mara, jeho žena: Mária MITROVÁ; Anka, ich dcéra-páva: Monika PIROŠKOVÁ; Zuza Mravcová, vdova: Mária PIROŠKOVÁ; Katka, jej dcéra: Marcela MITROVÁ; Janko Havran, Zuzin syn: Marcel KENDER; Beta, suseda: Alexandra RÁCOVÁ; Tonko Valach, syn bohatého mlynára: Jozef JUHÁS; Il'ka Hrabáčka, mladá vdova: Zuzana MACÁKOVÁ; Bobál', zvonár a starý mládenec: Ján PIROŠKO; Ďurko Beláň, bohatý mládenec: Peter DŽURO; Ondřík Hlavaj, bohatý mládenec: Viktor KOVÁČ; Dorka, priadka: Mária KENDEROVÁ; Hanka, priadka: Anna KREŠŇÁKOVÁ.

K hre Páva bolo potrebné vyhotoviť niekoľko nových kulís ako studňu, strechu na dom, plot a ďalšie zmeny v dekorácii.

Krutohlavci – Ferko Urbánek

„...To takto ďalej nejde. Ty si musíš už raz vážne počiť. Musíš sa oženit’...“

Dvaja krutohlaví gazdovia bránia láske svojim deťom. Podolský kvôli majetku a Novák kvôli Podolského povýšenosti. Mladí sa aj proti ich vôli tajne zosobášia a usadia sa na samote. Oboch gazdov zmieria až vnúčatá. Zaujímavým prvkom týchto predstavení bolo, že po prvý krát v obnovení tradícii ochotníčenia boli súčasťou vystúpenia aj ľudové tance, ktoré dotvárali atmosféru v scéne zdobenia májov i v záverečnej scéne zmierenia. Skúšky prebiehali od júla 2000 v týždňových intervaloch. Hra v troch dejstvách vyžadovala vytvorenie dekorácií dedinského gazdovského dvora a dvora na samote v lese.

1. premiéra: Lorinčík, 28.10.2001 - nedeľa

2. premiéra: Lorinčík, 4.11.2001 - nedeľa

3. predstavenie: Malá Ida, 13. 1. 2002 - nedeľa

Hore zľava: Michal Macák, Ján Juhás, Peter Dzuro, Martin Dučai, Marcel Kender, Ľubomír Gedra, Patrik Babaj, Alexandra Rácová, Rudolf Dučai, *dole zľava:* Marcela Mitrová, Mária Mitrová, Eva Gedrová, Veronika Zubárová, Anna Krešňáková, Mária Kenderová, Marek Vysokai, Anna Macáková, Martina Zubárová, Ivan Kokinda, Zuzana Macáková

Momentky
z hry

Osoby a obsadenie:

Podolský	Ján Juhás
Paľko	Marcel Kender
Tereza	Marcela Mitrová
Kropáčová	Monika Pirošková
	Veronika Zubárová
Novák	Peter Dzuro
Mariša	Mária Mitrová
Katka	Eva Gedrová
	Mária Pirošková
Janko	Ivan Kokinda
Anička	Martina Zubárová
Vlkoš	Marek Vysokai
Beta	Zuzana Macáková
Ferdiš	Ľubomír Gedra
Števo	Patrik Babaj
Poluša	Anna Krešňáková
Dorka	Mária Kenderová
Zuzka	Anna Macáková
Blažej	Martin Dučai
Svičková	Alexandra Rácová

Ženský zákon – Jozef Gregor Tajovský

„...opitá nemá rozum.

A ja som triezva.

Nemáš ho ani ty, keď ideš. To je ženský zákon! Ani dobrotky, ani zlotky...“

Hru Ženský zákon sme nacvičovali od jari roku 2002 do premiéry v januári roku 2003. Zaujímavosťou je, že sme po prvý krát využili možnosť alternácie všetkých postáv. Každú postavu mali nacvičenú dvaja herci, ktorí sa podľa potreby striedali. K našim predstaveniam vyšlo i niekoľko článkov v miestnych periodikách. Pri predstavení 16.3.2003 v Lorinčíku boli u nás hostia – komisia z Košického osvetového strediska (pod vedením p. Sadovej), ktorí po predstavení ohodnotili naše predstavenie a svojimi pripomienkami prispeli k skvalitneniu našich predstavení. Zároveň vyslovili vôľu a podporu našej účasti na festivale divadelných hier – Divadelný Trebišov (3.-4.4.2003) – ktoré sme však z časového nedostatku odmietli. Niektorí naši ochotníci sa však tohto podujatia zúčastnili ako diváci. Tak ako zo všetkých doterajších hier, aj z tejto bol vyhotovený videozáznam (obe premiéry), pričom prvé predstavenie bolo natáčané na tri súčasne nahrávajúce kamery a následne zostrihané. Pri oboch premiérach bolo zabezpečené aj fotografovanie.

V košických printových médiách o nás napísali: *Ochotníckym divadlom žije celý Lorinčík. "Na skúškach je zábava, 'pokecáme'. V dedine nie je krčma, tak kde sa máme stretávať?" - opýtal sa so smiechom Jozef Juhás, člen ODL. Hrška mladých ľudí nacvičí každoročne novú hru. Začiatkom roka sa predstavili premiérou Ženského zákona od Jozefa Gregora Tajovského. "Táto hra bola srdcovou záležitosťou viacerých ochotníkov. Mali sme dokonca aj druhú premiéru, o týždeň neskôr. V hre účinkuje totiž len sedem postáv a všetci si chceli zahrať. Tak sme na každú postavu mali alternácie." Jedna z členiek ODL si prišla zahrať až z Viedne. "Začala s nami nacvičovať, no pred časom sa vydala do Rakúska. Je to však vášnivá herečka a nechcela si premiéru nechať ujsť," vysvetlil J. Juhás. "Po siedmich rokoch od 'znovuzrodenia' ochotníctva v Lorinčíku môžeme hovoriť o tradícii premiér nášho divadla. Posledné roky sme nacvičovali zväčša hry Ferka Urbánka. Boli to také naivné 'ľudové' dielka, Ženský zákon je reálnejší." Po premiére v Lorinčíku chcú ochotníci vystúpiť aj v okolitých dedinách. "Blížia sa fašiangy, tak dúfame, že sa znovu vyberieme hrať do Malej Idy, Pereša a ďalších obcí. Ved' v okolí Košíc žiadne podobné zoskupenie neexistuje." ODL sa zameriava na hry z dedinského prostredia. Pôjdy obyvateľov Lorinčíka sú bohaté na kostýmy i rekvizity, občas vypomôže i sklad Štátneho divadla.*

Informácie o tomto predstavení boli zverejnené v denníkoch Korzár a Košický Večer.

Vo víre tanca: Anka Macáková a Jozef Juhás

Prvá premiéra: Lorinčík, 5. januára 2003 – nedeľa
 Druhá premiéra: Lorinčík, 12. januára 2003 – nedeľa
 Predstavenie č. 3: Malá Ida – 26. januára 2003 – nedeľa
 Predstavenie č. 4: Poľov – 2. februára 2003 – nedeľa
 Predstavenie č. 5: Sokoľany – 9. februára 2003 – nedeľa
 Predstavenie č. 6: Košice - Šaca – 16. februára 2003 – nedeľa
 Predstavenie č. 7: Lorinčík – 16. marca, 2003 – nedeľa
 (za účasti členov odbornej kritiky)
 Predstavenie č. 8: Kokšov-Bakša – 30. marca 2003 – nedeľa

Osoby a obsadenie:

Zuza Javorová, vdova: Mária Mitrová, Monika Pirošková
 Anička, jej dcéra: Anna Macáková, Anna Krešňáková
 Jano Malecký, uhliar: Ján Juhás, Peter Dzuro
 Mara, jeho žena
 a sesternica Zuzina: Marcela Mitrová, Monika Pirošková
 Miško, ich syn, regrút: Jozef Juhás, Marcel Kender
 Dora Kalinová, vdova,
 suseda: Veronika Zubarová, Mária Kenderová
 Števko, sluha u Javorov: Marek Vysokai, Marcel Kender

Ženský zákon sťaby klasiku Slovenskej drámy sme si ako ochotníci i diváci veľmi obľúbili.

Nový život – Jozef Gregor Tajovský

„ ... Nemá, iba čo je na ňom, a tú chalupu ako chlievik ... „

Bolo to v časoch, keď škriepky a nedorozumenia začali vznikať a rásť pod tlakom honby za majetkom. Z malých nedorozumení vyrástli nesváry, z nich hnevy a rozbroje, ktoré sa sústavne prehľbovali, až napokon vyústili v začatú, na sám koreň triednych rozporov idúcu nenávisť. Hladina spoločenského života na dedine sa búrlivo rozčerila a nepokoje, ktoré nahlodali jej zdravé základy, nadobúdali čoraz výraznejšiu podobu rozvratov, končievajúcich sa nezriedka tragicky. Žiť nový, lepší život bolo rozhodnutie, ktoré sa zrodilo na troskách, na nesmiernom hlbokom osobnom utrpení, bolo to rozhodnutie, v ktorom vyvodila živelná túžba po trochu životného šťastia – no bolo to tiež rozhodnutie, ktoré i napriek dobou podmienenou živelnosti a neurčitosti malo upreté svoj pohľad kdesi do budúcnosti. Nestatočne nadobudnuté peniaze sa stali hlavnou príčinou zla. Stali sa nešťastím, ktorému nemožno čeliť bez primerane veľkých obetí, nevyhýbajúc sa ani obeti ľudského života. A keď nakoniec predsa len víťazí statočnosť a česť, je to víťazstvo nadovšetko bolestné, no zároveň nemysliteľné bez úprimnej viery a odhodlania žiť život, v ktorom majetkový egoizmus a mamona nebudú mať viac miesta.

april Šaca, 9. máj Šebastovce, 16. máj Sokol'any, 30. máj Poľov, 6. jún Lorinčík

OSOBY A OBSADENIE:

Matúš Jahoda, sedliak a richtár
Kata, jeho žena

Anička, ich dcéra

Barbora Chvojková,
chudobná vdova

Martin, jej syn
Pišta Bučák, žandár,
potom sedliak-
Janko
paholok u richtára

notár
posol
žandár
susedy

občan, kasír
scéna
manažér
režia

- Jozef Juhás
- Marcela Mitrová
- Veronika Zubárová
- Monika Caudr
- Mária Pirošková
- Mária Kenderová
- Mária Mitrová
- Lucia Dučaiová
- Marcel Kender
- Ján Juhás
- Peter Dzuro
- Marek Vysokai
- Viktor Kováč
- Patrik Pačut
- Rudolf Dučai
- Eva Macáková
- Eva Dzurová
- Patrik Babaj
- Stanislav Volner
- Rudolf Dučai
- Michal Macák
- Rudolf Dučai

Ťažko povedať, či Tajovského hry o dedine prirástli k nášmu srdcu pre svoj liečivý, úsmevný optimizmus, alebo preto, že v snahe o pravdivý obraz života dedinského ľudu nevyhýbali sa určitej lyrickosti, aby pomocou nej vyjadrili clivosť, ktorou bola poznačená rozorvanosť duše nášho dedinského človeka. Isté je, že Tajovského máme radi, lebo pravdivo písal a miloval dedinského človeka i vtedy, keď ho kritizoval pre jeho nedostatky. Pravdivosť jeho pohľadu na nedávný život dediny je teda hlavnou príčinou, pre ktorú siahame po jeho dedinských hrách ako po nefalšovanom doklade toho, ako sa žilo na dedine v časoch, keď sa ľudia hrýzli, trápili a nenávideli pre majetkové ťahanice.

Článok uverejnený dňa 14.1.2004 v denníku Košický Večer

Ochotnícke divadlo v Lorinčíku (ODL) je jediné svojho druhu v okolí nášho mesta. S jeho tradíciou sa spája meno bývalého učiteľa, pána Michala Macáka. Tento obdivuhodný muž /91 r./ už pred polstoročím začal pracovať s deťmi i dospelými na divadelných doskách a pokračuje v tom dodnes. ODL pripravuje každoročne po Vianociach premiéru, tentoraz slávi po hre *Nový život* od J. G. Tajovského.

Premiéra by mala byť koncom januára, prípadne začiatkom februára. Presný termín ešte nie je známy. Naša nová hra je už v Lorinčíku netrepeživo očakávaná. Určite sa ňou predstavíme aj v okolí. Počas skúšok zažívame veľa zábavy, hlavne v súvislosti s improvizovaním, prestrádať nám jeden z hercov a organizátor Ján Juhás. Ochotníci v Lorinčíku sa zameriavajú na tvorbu slovenských dramatických z dedinského prostredia, preto tento rok padla voľba na *Nový život*.

Kostýmy vytvorili z trochy starých materiálov, ktoré im požičia v štátnom divadle (ŠD) Košice. Kušky sú dielom ochotníkov a pána Jozefa Volnera - bohužiaľ, už nebolého, ktorý bol svojho času scénickým výtvarníkom v ŠD. V súčasnosti spolupracujú a jeho synom - Stanislavom Volnerom.

V Lorinčíku majú v divadle mnoho 'skálnych' hercov, ktorí za posledných päť rokov nevynechali možnosť zahrať si v pripravovaných hrách. „Väčšinu postav stvárajú členovia, ktorí už hrali v predchádzajúcich hrách, avšak do každej hry sa snažíme zapojiť aj nových ľudí a je to tak aj v tejto hre. Dá sa povedať, že v celej histórii ODL bola do hier nášho divadla zainteresovaná väčšina obyvateľov Lorinčíka,“ povedal J. Juhás.

Bez chuti obetovať sa a bez nezištnej ochoty členov a sympatizantov žiadne ochotnícke divadlo nemôže fungovať. „Na tom my staviame. Čo sa týka financií, znamená, že z peňazí, ktoré utríame zo vstupného (často dobrovoľného), sme schopní pokryť naše prevádzkové náklady a produkciu. Pomáha nám však aj miestny úrad našej mestskej časti so starostom Petrom Dzúrom. Tým ale nechcem povedať, že by sme neprivilitali aj nejaké sponzorské príspevky. Hlavné čo sa týka financovania dopravy pri vycestovaní do väčších vzdialeností s cieľom prezentovať sa aj na festivaloch ochotníckych divadiel,“ podočkol J. Juhás.

Preto, že v Lorinčíku vzniklo nielen divadlo, ale najmä kolektív ľudí, ktorých spája spoločná práca a láska k divadlu, pretrvávajú ODL dodnes. Spája niekoľko generácií. „V roku 2005 by sme mali oslaviť 60 rokov ochotníckenia v Lorinčíku a veríme, že naštudujeme ešte množstvo ďalších hier,“ dodal na záver J. Juhás.

Dáša KIRALVARGOVÁ

ODL
OCHOTNÍCKE DIVADLO
V LORINČÍKU

Skišky prebiehali po vybratí hry od apríla 2003 do februára 2004. Hra sa hercom pomalšie vryvala do pamäti pre náročnosť jej textu, o to lepšie sa však hrala pre možnosť prezentovania množstva výrazových prostriedkov podľa realisticky napísaného scénára, tak príznačného pre všetky Tajovského hry. Tak ako v doterajších hrách, privítali sme aj tu možnosť prezentovania sa v okolitých obciach, pričom najkrajší dojem prechováme z vystúpenia v Košiciach-Šaci.

Vlastné kroje

Myšlienka hrať divadelné hry z dedinského prostredia vo vlastných krojoch vystupovala do popredia už dávnejšie. Požičiavanie krojov z Divadla Janka Borodáča bolo dosť komplikované. Kroj, ktorý sa nosil v Lorinčíku, sa radí k východoslovenským krojom myslavského typu s určitými odchýlkami.

Ženy v minulosti nosili široké sukne rôznych farieb (typické bolo to, že sa nosilo viac sukni naraz – spodnú sukňu nazývali „šľengar“) a blúzky s dlhými rukávmi (spravidla z rovnakej látky ako sukne). V zime sa často nosili kožušky bez rukávov. Typické boli tiež okrúhle vyšívané zástery. Vydaté ženy nosili „konťu“. Je to obdoba čepcov. Bola to akási škatulkovitá prikrývka stočených vlasov, potiahnutá farebnou šatkou.

U mužov bolo oblečenie jednoduchšie. V skorších časoch sa nosili biele nohavice z domácky vyrábaného plátna – drelichu (ľudový názov pre druh keprovej tkacej väzby). Neskôr sa pod vplyvom módy prešlo na tmavé nohavice do čižiem (príčesy alebo priče), ktoré boli hore rozšírené a na koncoch zúžené, kde sa aj šnuovali, aby nohy ľahko vošli do čižiem. Šlo už o kupované nohavice. Vrečná časť odevu pozostávala zo svetlých košiel z tkaného plátna a tmavšie sako alebo kožuch.

Neodmysliteľnou súčasťou boli kožené čižmy s tvrdými sárami a u mužov klobúk.

Tak sme sa už počas prípravy hry Páva pustili do zháňania starších šiat od našich starších spoluobčanov. Ochoťu sme našli najmä u p. Jolany Dučaiovej, rod. Múdrej, Márie Juhásovej, Jolany Juhásovej, ako i u obyvateľov susedných obcí (ktorí však pochádzajú z Lorinčíka) – Jozef Výrostko.

Veľkú časť kostýmov zošila p. Jolana Dučaiová, ktorá sa zároveň stala našou kostymérkou. Podarilo sa nám získať aj mužské vyšívané košeľe, ktoré nám ušili ženy z okresu Považská Bystrica. Ide o ženy z farnosti p. Petra Klecha (kňaza blízkeho lorinčickým ochotníkom). V súvislosti s týmito košeľami bolo vydaných z nášho rozpočtu 3 000,- Sk.

Do zháňania a prípravy kostýmov sa zapojili aj priatelia nášho ochotníčenia z iných obcí (Kaľša).

Zodpovednou za náš šatník sa stala Mária Mitrová.

V hre Páva sme sa teda prvýkrát predstavili vo vlastných krojoch.

B.S. Timrava – Páva – rok 2000, tu sme sa po prvýkrát predstavili vo vlastných krojoch

Zoznam doterajších predstavení ODL – spolu 175

rok	predstavenie	počet
1945	Tri vrecia zemiakov	1
1946	Strídža spod Hája	2
	Skriatok (aj v Poľove)	4
	Pravda víťazí (žiaci)	2
1947	Bludár	3
	Krutohlavci	2
	Víťazné srdiečka (deti)	2
1948	Zenský zákon (aj Myslava)	3
	Sirota Marienka	2
	Pastierka z Lurdu	3
1949	Márnotravný syn	2
	Slovenská sirota	2
	Pánik	2
1950	Pani richtárka	2
1951	Bacúchovie dvor	2
1952	Statky - zmätky	3
1953	Kamenný chodníček	4
1954	Páva	3
	Dlhý, Siroký, Bystrozraký	2
1958	Skriatok (v baráku) aj Vyšný Klátov	3
1959	Mariša (aj v okolí - 6 dedín)	8
1961	Rozprávka pri praslici (elektrina) 5 dedín	7
1962	Najdúch (aj v okolí - 4 dediny)	6
1963	Dve Marienky (aj v okolí - 4 dediny)	6
1965	Kubo (aj v okolí - 3 dediny)	5
1966	Páva (aj v okolí - 4 dediny)	6
1969	Slovenská sirota (aj v okolí)	6
1971	Statky - zmätky (aj v okolí)	11
1972	Zenský zákon (aj v okolí)	9
1996	Strídža spod Hája (aj Malá Ida, Poľov)	5
1997	Tri vrecia zemiakov	1
1997-8	Bacúchovie dvor (aj Pereš, Semša)	5
1998 (2000)	Statky -zmätky (aj Haniska)	4
1999	Pravda víťazí (žiaci)	1
2000	Páva (aj Sokolany)	4
2001-02	Krutohlavci (aj Malá da)	3
2003	Zenský zákon (aj v okolí)	8
2004	Nový život (aj v okolí)	7
2005	Kamenný chodníček (aj v okolí)	4
2006-07	Kubo (aj v okolí + Kežmarok)	7
2007-2009	Slovenská sirota (aj Poľov a Malá Ida)	6
2010-2011	Pani richtárka	2
2012-2013	Zenský zákon	2
2014	Zenský zákon v abovskom nárečí, Lorinčík, M. Ida	3
	Celkom	175

Osobnosti loriňčického ochotníčenia

**Michal
Macák**

Pán Michal Macák je zakladateľom loriňčického ochotníčenia v povojnových rokoch. Narodil sa 29. septembra 1912 v Myslave. Ľudovú školu navštevoval v Myslave v rokoch 1918-1923. Po skončení bol prijatý na Gymnázium na Kováčskej ulici v Košiciach, kde v roku 1931 zmaturoval. Po maturite začal pôsobiť ako učiteľ vo Vyšnom Klátove (vtedy Vyšný Tejkeš), neskôr v Osikove a Malčiciach. Prezenčnú vojenskú službu absolvoval v rokoch 1936-1938. Počas druhej svetovej vojny pôsobil ako učiteľ v Malej Vieske a to do roku 1945, keď po prechode frontu na krátko znova nastúpil do armády. Po vojne v roku 1945 začal pôsobiť ako správca jednotriednej školy v Lorinčíku. V rokoch 1956-1970 bol členom učiteľského spevokolu v Košiciach. V Lorinčíku tiež viedol osvetovú besedu a do roku 2001 spravoval miestnu knižnicu – odbočku Knižnice Jána Boccattia v Košiciach. Ochotníckemu

divadlu sa v Lorinčíku režírne venoval od svojho príchodu v roku 1945 a spolu s Rudolfom Dučaiom stál pri jej obnovení v roku 1995. Za svoju celoživotnú prácu bol v roku 1999 ocenený Cenou mesta Košice¹.

Cena mesta Košice

P. Michal Macák, náš režisér, získal pri príležitosti Dňa mesta Košice Cenu mesta Košice. Bola mu udelená dňa 7. 5. 1999 na návrh Miestneho zastupiteľstva našej mestskej časti a to za účasti predsedu vlády (Mikuláša Dzurindu) a ďalších členov vlády a poslancov NRSR a samozrejme za hojnej účasti loriňčických ochotníkov a priateľov loriňčického ochotníčenia. Cenu mu osobne odovzdal primátor mesta Ing. Rudolf Schuster, neskorší prezident Slovenskej republiky. Pán Michal Macák, nestor loriňčického ochotníčenia, sa 29.9.2002 dožil významných 90 rokov. Pri tejto príležitosti sa 6.10.2002 uskutočnilo mimoriadne zasadnutie Miestneho zastupiteľstva našej mestskej časti, ktoré malo slávnostný priebeh. Za účasti poslancov a členov kultúrnej komisie ako i členov nášho divadla vo vire spevov a tancov sme si utili tento významný sviatok. Blahoželanie bolo sprostredkované aj prostredníctvom Slovenskej televízie. Záznam je zdokumentovaný aj na videopáske a fotografiách. Žiaľ, v máji 2010 navždy dotklo šľachetné srdce nášho učiteľa, režiséra a dobrého človeka pána Michala Macáka vo veku 98 rokov. Bola to nesporená veľká osobnosť Lorinčíka, ktorá nám chýba. Česť jeho pamiatke

**Jozef
Volner**

Pán Jozef Volner bol tvorcom kulís nášho ochotníckeho divadla pred i po obnovení v roku 1995. Náš Joži báči, ako ho tu mnohí oslovovali, sa narodil v roku 1921. Pochádzal z rodiny tunajšieho murára. Bývali na hornom konci dediny. Jeho otec bol po roku 1945 na kratší čas aj predsedom národného výboru. Po skončení Štátnej ľudovej školy v Lorinčíku pokračoval (od roku 1937) v štúdiách na Štátnom reálnom gymnáziu na Kováčskej ulici v Košiciach. Keď však bol v druhom ročníku, Maďari obsadili južné časti Slovenska s Košicami a aj čisto slovenské okolie s Lorinčíkom. V tom čase sa angažoval v slovenskom združení - Slovenský katolícky klub v kultúrnom stredisku na Šrobárovej ulici v Košiciach. Po potýčke jeho členov s mladými Maďarmi, organizovanými v polovojenskej organizácii Levente a následných vyšetrovacích zo strany maďarských žandárov sa rozhodol v roku 1939 ujsť na Slovensko - cez hranice do Rozhanoviec. Po prešetroaní bol zaradený do utečeneckej čaty v Prešove, neskoršie do Vojenských zrubov Vysoké Tatry, kde bol s vojenskou pracovnou jednotkou zamestnaný na stavbe vojenských zrubov. V roku 1941 nastúpil na riadnu vojenskú prezenčnú službu do Nového Mesta nad Váhom - do účtovníckeho kurzu. Za vojenskej prezenčnej služby bol aj v Trenčíne, v Hlohovci a absolvoval špeciálny výcvik v leteckej jednotky v Trnave. Slovenské národné povstanie ho zastihlo v Novom Meste nad Váhom. Po obsadení mesta nemeckými jednotkami sa dostal do zajatia do Mostu v Čechách, do zajateckej pracovnej jednotky, kde pod dozorom nemeckých vojakov vykonával maliarske a natieračské práce až do ukončenia vojny. Cez Plzeň, Brno a Bratislavu sa v roku 1945 dostal domov. Zamestnal sa v Umeleckom družstve v Košiciach. Základy a techniku maliarskeho umenia získal u akademického maliara Viktora Smolku. Pod jeho odborným vedením nadobudol prax pri maľbách kostolov v Košiciach. V rokoch 1952 až 1956 pracoval na scénickej tvorbe v dielňach Štátneho divadla v Košiciach. V roku 1956 prešiel znova do Umeleckého družstva v Košiciach, kde pracoval samostatne pri maľbách kostolov najmä po východnom Slovensku. Pri tejto práci utrpel ťažký úraz zlomeniny nohy, keď v roku 1972 v Zabiedove na Orave spadol z lešenia. Svoje odborné skúsenosti využíval v našom divadle pri maľbe a tvorbe kulís. Z tých pred rokom 1995 sa nezachovalo takmer nič a tak sa po tomto roku znovu ochotne pustil do vytvorenia verných scén izby, priedomia či dediny, ktoré dodnes tvoria vzácnu hodnotu nášho divadla. Zvlášť by som rád upozornil na verný obraz dediny, ktorý vytvoril pre potreby hry Bacúchovie dvor a ktorý sa často využíva pri súčasných predstaveniach. Pán Jozef Volner nás navždy opustil v roku 2002. Bude nám ešte dlho v pamäti náš Joži báči, majster, ktorý bol vždy ochotný prispieť svojou rukou k skrášleniu našich vystúpení.

a súťažil v štruktúrach niekdajšieho ČSTV. Najskôr tu pôsobil ako hráč, neskôr sa stal i jeho funkcionárom. V ochotníckom divadle začal pôsobiť ako herec v roku 1972, kde hral v hre Ženský zákon postavu Štefka. Po prestávke ochotníckej činnosti v Lorinčíku stál v roku 1995 spolu s p. Michalom Macákom pri obnovení tejto tradície ako iniciátor, režisér a manažér. V ochotníckej činnosti ho podporuje manželka Jolana, syn Tomáš (1978) i dcéra Dagmar (1981). Medzi jeho záľuby patrí najmä hubárčenie, šport a práca s mladými ľuďmi.

**Michal
Lukčo**

Pri hodnotení ochotníckej činnosti v Lorinčíku na Michala Lukča nemožno zabudnúť. Keď aj v začiatkoch loriňčického divadla nevystupoval, ale bol významnou postavou v mnohých divadelných hrách, ktoré sa v Lorinčíku hrali. Bol nezabudnuteľnou výrazovou osobnosťou v stvárňovaní postáv. Nezabudnuteľné sú najmä komické črty jeho hereckej aktivity. Michal Lukčo sa narodil v novembri 1925 v Lorinčíku. Jeho mama pochádzala z rodiny Ficeriových. V jeho školských rokoch na Lorinčíku nebola škola a tak navštevoval Ľudovú školu v Malej Ide. Ako učen sa vyučil v mäsiarstve. Počas druhej svetovej vojny na území obsadenom Maďarmi dospievajúci chlapci ako on museli navštevovať polovojenské cvičenia v organizácii Levente. Často spomínal, že za absenciu na cvičeniach sa mu neraz ušli i fyzické tresty. Na sklonku vojny sa vrámcí spomínanej organizácie Levente dostal na Moravu, kde prešiel do prostredia partizánskej skupiny. Po vojne nemal vyhliadky na zamestnanie ako mäsiar. V tom čase boli vyhľadávaní najmä murári, ktorí odchádzali budovať vojnovú zničenú krajinu na východe Slovenska (v okolí Dukly). Aj on prešiel ako učen k murárom. Absolvoval aj kurz pre vedúcich stavieb (pre majstrov) v štátnom podniku Pozemné stavby. Tam pracoval ako vedúci stavby, neskôr bol zamestnaný vo Výrobnom družstve Stavba až do

odchodu do dôchodku. Do divadelnej činnosti v Lorinčíku sa po prvý krát zapojil v roku 1958. Bol vždy najstarším členom kolektívu a preto mu prischlo hrať staršie postavy. S ochotou prijímal všetky maskérské úpravy k vyjadreniu príslušnej postavy. Oženil sa až ako starý mládenec - 42 ročný - v roku 1967 a tým skončila jeho herecká činnosť medzi loriňčickými ochotníkmi. Keď sa Michal Lukčo ukázal na javisku, vylúčil vždy úsmev na tvárach našich vždy vďačných a vnímavých divákov. Aj ako ženáč so záujmom a kritikou vnímal dianie a činnosť našich ochotníkov. Osudnou sa mu stala jeho milovaná neresť - cigareta. Keď už bol na dôchodku, jeho zdravie mu prestávalo slúžiť. Ani rekreácie v Tatrách mu nepoomohli, lebo cigareta bola všadeprítomná. S našim Mižom, dobrým spoluobčanom, priateľom, ochotníckym hercom, sme sa rozlúčili 28.2.2001.

**Rudolf
Dučai**

Rudolf Dučai sa narodil 22.2.1954 v Poľove. V roku 1955 sa ich rodina presťahovala do Lorinčíka. Prvé štyri roky základnej školy navštevoval v Lorinčíku, 5.-9. ročník v Malej Ide. Po skončení základnej školy nastúpil do učebného pomeru v Odbornom učilišti Východoslovenských strojárň Košice, kde sa vyučil za kovobrábača. Po ukončení učebného pomeru (1972) absolvoval vojenskú prezenčnú službu v Rusovciach - v rokoch 1973 - 1975. V roku 1975 nastúpil do pracovného pomeru vo VSS Košice, kde pracoval v závode Zlieváreň - časť Údržba. Bol členom futbalového oddielu v Lorinčíku, ktorý vznikol v roku 1965

Spomienka na pána Michala MACÁKA-zomrel v máji 2010 vo veku 98 rokov

Divadelník, režisér a učiteľ, 90-ročný Michal Macák ochotníči už polstoročie

Dátum narodenia: 29. 2. 1912

Znamenie: Ryby

Obľúbená farba: modrá

Obľúbené knihy: odborné o archeológii

Obľúbené filmy: sfilmované slovenské divadelné hry

Obľúbené jedlo: chlieb a mlieko

Relax: včelárstvo

Pred druhou svetovou vojnou ako učiteľ i ako vojak prešiel takmer celým východným Slovenskom, aby v mnohých obciach dokázal dedinčanom, že nielen divadlo v meste môže ponúknuť divákovi rozptýlenie. Po vojne sa mu domovom stala maličká dedinka neďaleko Košíc - Lorinčík. Napriek deviatim krížikom na chrbte je pán Macák stále vitálny a Ochotnícke divadlo v Lorinčíku by bez neho nebolo tým, čím je. Stále má chuť pracovať s deťmi i mládežou a určite by ani ďalších deväťdesiat rokov nestačilo na to, aby rozdal všetku svoju lásku a radosť zo života ľuďom okolo seba.

Tridsať rokov v škole s červenou strechou: Lorinčík, skrytý v hmle za Košicami, žije rušným kultúrnym životom. Už od roku 1945 tu s prestávkami hrávajú jeho obyvatelia ochotnícke divadlo. Nebolo by to možno tak, keby v roku 1945 neprišiel na miesto dedinského učiteľa tridsaťročný mladý učiteľ s manželkou. "Počas vojny som učil v Malej Vieske. Bol som v Hlinkovej strane, ako každý mladý učiteľ, no nie veľmi som sa angažoval," zaspomínal si na začiatky svojho učiteľovania. "Mrzelo nás, že pred vojnou bolo málo voľných miest, všetky boli obsadené. Učiteľské miesta na cirkevných školách sa však vždy našli." Po vojne z politických dôvodov i na prosby manželky sa rozhodol M. Macák požiadať o iné učiteľské miesto. Vybral sa domov do Myslavy a odtiaľ pešo do Malej Idy, či nepotrebnú učiteľa. Strecha školy i učiteľského bytu však po bombardovaní obce bola úplne zničená... Cestou naspäť si z kopca pri Malej Ide všimol dedinu Lorinčík, na okraji ktorej svietil dom s novu červenou strechou. "Vravel som si - to bude určite škola." Bola preňho na tridsať rokov druhým domovom. Divadlo sa stalo súčasťou života M. Macáka už v dedinkách, v ktorých učil pred vojnou i počas nej. Vyšný Klátov, Osikovo, Malá Vieska, či Malčice - tu všade ostalo po ňom veľa divadlom nadšených dedinčanov. "Keď som učil v Malčiciach, prišli za mnou chlapci, či by sme nemohli voľajaké divadlo nacvičiť. Vybrali sme sa do Michaloviec, zakúpili knižku - Rozmarín od Ferka Urbánka. Pozbýjali sme rámy, natiahli na ne staré vrecia, pomaľovali ich a mali sme kulisy." Zdá sa to jednoduché, no ochotníčenie skrývalo za sebou veľa práce. Dedinské divadlo nebolo samozrejmosťou, počas mnohých osláv či pri iných príležitostiach zvykli však učitelia na mnohých školách pripravovať so žiakmi program pre rodičov. "Na Deň matiek sme aj my s manželkou chceli pripraviť čosi pre rozptýlenie detí i dedinčanov. Reku, urobme si slávnosť. Manželka učila dievčence rôzne tanččky, ja chlapcov recitovať." Do rúk sa učiteľovi priplietla i kniha Jozefa Korbačku s jednoaktovkou Tri vrecia zemiakov. Dedinských mládenčkov i dievčence nebolo treba veľmi presvedčať. "Javisko sme však nemali. Pred vchodom do školy bola vysoká terasa. Tak sme si z nej urobili divadelné pódium. Deti poprinášali z domu lavičky, stoličky, posadali do trávy." V to pekné nedeľné popoludnie 13. júna 1945 sa začala písať história ochotníčenia v Lorinčíku. *Kulisy maľované mliekom:* Na jeseň začali ochotníci pod jeho vedením nacvičovať divadelnú hru od Ferka Urbánka - Strídža spod hája. "V škole sme však mali len jednu triedu a tam sme neskôr spravili pódium. Murárov som poprosil, aby vysekali voľajaké dvere, aby sa z kabinetu dalo vychádzať rovnako na javisko. Dodnes neviem, odkiaľ vzali dvere i zárubňu," spomína s úsmevom. "Herci už nemuseli čakať za kulisami, kedy príde na rad ich výstup." Hry z dedinského prostredia, na ktoré sa ochotníci v Lorinčíku zamerali, si žiadali aj kulisy. Obrázok dediny v pozadí či izbičku. "Chlapec z dediny, Jožko Volner, sa s chuťou podujal na zhotovenie kulís. Nebolo mu treba olejové farby.

Práškové rozmiešal s mliekom a namaľoval, čo bolo treba. A pomáhal nám celé roky, len minulé leto nás opustil," spomína so smútkom v hlase režisér na dlhoročného kamaráta, kulísáka a maskéra. Ochotníci si pomáhali ako sa dalo. V dedine boli šikovne organizovaní hasiči, ktorí mali k dispozícii i nákladné auto, aby mohli ísť hasiť aj do susedných dedín. "Dali sme si názov Krúžok požiarnej ochrany, takže na vystúpenia do okolitých dedín nás nosievali autom a nič nás to nestálo," pochvaľuje si šikovnosť a vynaliezavosť svojich zverencov M. Macák. *Brat knaza ležal súdruhom v žalúdku:* Dedinské divadlo je veru čosi iné ako to, na ktoré sme zvyknutí a keď sa navyše preniesieme pol storočia dozadu... Hrávalo sa pri svetle petrolejok. "Neskôr sme mali petrolejky, ktoré sa dali natlakovať vzduchom a pod tlakom žiarili silnejšie. Často sa však stalo, že počas predstavenia bolo treba 'doľufkať' lampu. Prerušíli sme predstavenie, niekto prišiel, 'doľufkať' a hralo sa ďalej." Počas výstavby HUKO - hutníckeho kombinátu pri Šaci, predchodu dnešných železniarní, zostali po robotníkoch baraky, jeden taký rozdelili medzi Pereš a Lorinčík. Ochotníci tak dostali vyhovujúce priestory. "Nový barak sa nám zdal ideálny na divadelnú činnosť. Mali sme tam šatne, vyvýšené pódium, neskôr zaviedli i elektrinu. Trúfili sme si teda i na Najdúcha od Jonáša Záborského." Do roku 1972 v Lorinčíku i v dedinách na okolí predviedli ochotníci svoje umenie v 28 hrách. Práca dedinského učiteľa nebola márna, celé generácie sa vystriedali v mnohých postavách. "Ako učiteľ neustránil som však bol vďačným terčom, navyše môj brat bol kňaz." V roku 1972 mal pán Macák len krôčik do dôchodku, no jeho prítomnosť v dedine nevyhovovala jednému súdruhuvi, ktorý sa mal po voľbách stať predsedom Národného výboru. Udal učiteľa, že počas augustového vpádu Rusov v roku 1968 písal po dedine nápisy proti ich vstupu na územie našej republiky. "Už som mal v dedine vyhladený pozemok, kde sme chceli s manželkou začať stavať dom, keď odtiaľ do dôchodku a vystačujeme sa z učiteľského bytu." Septembrové vyšetrovanie však dopadlo inak, ako si dotýčny súdruh predstavoval. Ako člen Sprevákeho zboru učiteľov sa M. Macák práve v inkriminovanom čase nachádzal kdesi v Rumunsku, na koncerte. Udať sa nestal predsedom a pán Macák šiel do dôchodku v roku 1976. "Dost' ma všetky tie peripetie odradili. Kým som učil, cvičil som s hercami, no keď som šiel do dôchodku, povedal som si - dost'. Čo som urobil, urobil som, teraz chcem mať pokoj a čas aj na moje včielky." *Penzista sa vracia pod javisko:* Na jar v roku 1996 však prišiel za bývalým učiteľom, ktorý si vzal na starosť dedinskú knižnicu i kroniku, Rudolf Dučaj, súčasný manažér Ochotníckeho divadla v Lorinčíku. "Sedel som v knižnici. Prišiel za mnou a hovorí - pán učiteľ, idem za vami, no neviem, či ma nevyhodíte. Začal mi rozprávať, že chce, aby Kulturný dom v Lorinčíku znovu ožil a poprosil ma, aby sme obnovili divadlo a ja aby som si vzal na starosť réžiu." Napriek tomu, že mal pán Macák v tom čase 84 rokov, neľakol sa novej výzvy. Cítil sa dobre, organizáciu prenechal na manažéra, nacvičovanie a réžiu si však zobral na starosť sám. A tak o pár mesiacov neskôr ožilo znovu divadelníctvo v Lorinčíku, možno symbolicky opäť hrou F. Urbánka Strídža spod hája. "Mládež sa rada zapája, sami si vedia pozháňať, čo treba. Keď ich zavolám, rešpektujú ma a prídu. Nezniekam sa toho, ale často nacvičujú už aj bezo mňa. Sedím pod javiskom a občas ich vyruším, usmerním ich. Upozorním na rozostavenie, na zaplnenie javiska. Stále im prízvukujem - pozerajte televíziu, ako to tí herci hrajú. Keď máš byť starou babou - buď. Aj keď to mnohé dievčence nerady po-

čujú," 'sťažuje' sa so smiechom na svoje zverenkyne. Počas tohtoročnej premiéry 6. januára sa predstavilo Ochotnícke divadlo v Lorinčíku hrou Ženský zákon od Jozefa Gregora-Tajovského. Účinkuje v nej len sedem postáv a každý si chce zahrať, tak na každú postavu vytvorili alternácie. Jedna z herečiek si prišla svoju postavu odohrať až z Viedne. "Baví ich to, tešia sa, že sa môžu stretnúť, porozprávať a zahrať si. Často sa vyberieme spolu na 'opekačku', aj v Tatrách sme boli." Pán Macák má stále dosť síl a dobre sa cíti v prítomnosti mladých ľudí, ktorí doňho vlievajú novú silu. Občas sa zahrá na šepkára, no nemusí sa báť, jeho zverenci sa už naučili postarať sa o seba. Nič to však neubrána na jeho dôležitosť. Lorinčík si to veľmi dobre uvedomuje a v roku 1999 navrhlo jeho Miestne zastupiteľstvo M. Macáka na Cenu mesta Košice. Za účasti predsedu vlády Mikuláša Dzurindu si ju učiteľ a režisér prevzal 7. mája z rúk vtedajšieho primátora mesta Rudolfa Schustera. "Bolo to príjemné ocenenie mojej práce. No stále mám chuť, i keď možno trochu menej síl, pracovať hlavne s deťmi. Mrzí ma, keď vidím ako pobejú po ulici, vystráajú nezbedy a nenájde sa nik, kto by sa s nimi zabavil." V roku 1999 si vzal pod krídla niekoľko detí a nacvičil s nimi hru Ferka Urbánka Pravda víťazí na Deň matiek. "Vždy v sobotu ráno prišli vily, neskôr trpaslíci a poobede ostatní. Najprv som si všetkých volal spolu, no nebolo možné ich zvládnuť. Celú sobotu som mal vyplnenú a deti mali radosť." Poznával pre ne knihy, povyberal básničky. "Na jeseň za mnou prišli dve malé dievčatá a pýtali sa, čo by nemohli aj ony hrať v divadle. Odbil som ich s tým, že veru dvať divadlo nemôžu." O pár dní však u pána učiteľa zaklopal na dvere tucet divadlactvých detí. Nepochodili. "Povedal som im, deti milé, viete, prečo to nepôjde? Lebo som už starý." Kto sa obzrie 50 rokov dozadu a uvidí prácu pána Macáka, nahnevá sa na čas, ktorý nemilosrdne ukrája každému z nás. Až na to, že učiteľ z Lorinčíka sa mu smeje do tváre svojou vitalitou a chuťou do práce.

Dáša KIRAEVARGOVÁ, 7.2.2003, Košický večer

List adresovaný zástupcovi riaditeľa magistrátu dňa 19.2.1999 v Košiciach-Lorinčíku:

Vec: *Návrh na udelenie ceny mesta Košice:* V súvislosti s prípravami osláv „Dňa mesta Košice“ Vám zasielame návrh na ocenenie jednotlivca, pána Michala Macáka, narodeného 29.9.1912, bytom v Lorinčíku. Menovaný pôsobil v našej obci, terajšej mestskej časti Košice-Lorinčík ako riaditeľ školy od roku 1945 až do svojho dôchodku v roku 1976. Popri svojich pracovných povinnostiach bol členom učiteľského spevokolu a viedol kultúrnú činnosť v Osvetovej besede. Od začiatku svojho pôsobenia v Lorinčíku viedol ochotnícky krúžok, s ktorým našťudoval niekoľko desiatok divadelných hier a estrád, ktorých konečný počet repríz presiahol číslo sto. Tento ochotnícky krúžok je pod jeho réžijným vedením aktívne činný aj v súčasnosti. Pán Macák ako riaditeľ školy aj ako dôchodca sa po celú dobu pôsobenia v Lorinčíku staral a dodnes vedie miestnu knižnicu a obecnú kroniku. Nás pán učiteľ, ktorý je azda najväčšou osobnosťou našej mestskej časti sa v tomto roku dožíva 87 rokov a po celý ten čas až dosiaľ v Lorinčíku ochotne pracoval s mládežou, našimi občanmi a staral sa o rozvoj kultúry a všetkého, čo s ňou súvisí. Miestne zastupiteľstvo hodnotí jeho činnosť ako mimoriadne plodnú a navrhuje ho oceniť „Cenou mesta Košice“. *S pozdravom Miestne zastupiteľstvo a starosta mestskej časti Košice-Lorinčík.*

Mimodivadelné aktivity ochotníkov z Lorinčíka

Rekreačné pobyty ochotníkov z Lorinčíka v Ždiari:

Zúčastnili sa ich ochotníci a priatelia ochotníčenia a to pravidelne každý rok v letných mesiacoch od roku 2000. Cieľom pobytov bolo oddýchnuť si – i aktívne na tatranských túrach a načerpať nové sily do ďalšej divadelnej práce. Pobyt zabezpečoval manažér ODL Rudolf Dučai.

„...A odrazu som zastal uprostred oslňujúceho žiarenia, uprostred zábleskov nikdy predtým nepoznaných krás, v ríši ticha a pokoja, vdychujúc akési mierne teplo, ktoré vychádzalo zo skál a z priehľadnej čistoty výšok. Medzi mnou a belasou oblohou nebolo nijakých prekážok... Okolo mňa nekonečné more vrcholov, horstiev, nedozierne diaľavy slnečných i tmavých krajín, kde len zaletel zrak i myseľ...“

Ždiar

Národopisne významná obec (894 m. n. m.) malebne rozložená v dĺžke 5 km v Podtatranskej brázde a na južných svahoch Spišskej Magury pod Belianskymi Tatrami. Pozostáva z početných osád. Jediná Poľnohospodárska obec v oblasti vysokotatranských osád. Vznikla v 17. storočí usadením goralského obyvateľstva. Sú tu pozoruhodné originálne ždiarske drevenice, spôsob stavby (uzavreté celky), vybavenie a farebná výzdoba.

Naše aktivity:

Popri divadle sa aktívne zúčastňujeme a organizačne pripravujeme nasledovné podujatia: dni detí (športové popoludnia), zábavy (Silvester, Fašiangy), disco, karnevaly, kultúrne podujatia na Vianoce a pri príležitosti osláv významných dní v minulosti našej spoločnosti.

Výňatky z programov pobytov:

14. jún 2003 (sobota): túra na Osturnianske jazero, západne zo Ždiaru. Nakolko bola cesta zarúbaná s množstvom vyvrátených stromov, museli sme sa z polcesty vrátiť späť. Tu sme začuli aj oné zvláštne zvuky – všetci sme si istí, že šlo o vysoko nebezpečné tatranské medvede, ktoré niektorých účastníkov výletu aj poškriabali. Večer sme vyrazili na diskotéku na Strednici, kde však okrem miestnych metalových šarvancov na traktore nebolo nikoho a tak sme si aspoň v plnej kráse prezreli Ždiar od konca po koniec.

22. jún 2002 (sobota): výlet do Belianskej jaskyne. Bolo tam príjemne chladno (+ 5 °C oproti 30 °C vonku). A hlavne sme si tam, v hudobnej sieni, zaspievali. Asi by sme tam boli aj zostali, keby nás s korbáčmi neboli vyhánali (syrovými). Večer sme si zašli do krčmy Goral' – a tam sme to poriadne roztočili – medzinárodným, no najmä slovenským spevom.

Vlastnými slovami:

Jozef Juhás, Ždiar 2002

...Ždiar „Píla“ je najkrajšia zastávka v Tatrách. Tu je asi stred sveta, lebo sa tu stretávajú sami dobrí ľudia. To nič, že muchy občas otravujú... treba poznať ten správny repelent. A horec na chate Plesnivec je medicína na všetko. Aj spev v hudobnej sieni Belianskej jaskyne je super balzam na dušu. A v krčme Goral' sa to všetko spája: horec, spev... a hlavne ľudia. Len keby teraz nebolo treba odísť! Goral'u, či či ne žal'???

foto z opekačky na zbojníckej studničke 5.7.2001

Eva Dzurová, Ždiar 2004

Mne tu je až tak dobre, že to ani neviem vyjadriť slovami. Všetko tu bolo super: jaskyňa, strednica, guláš, chata, čerstvý vzduch, hrebienok, inkognito, výhľad z okna, počasie, víno, káva ale najsúpernejší bol, je a bude náš kolektív. Som rada, že som tu bola a vôbec sa mi nechce ísť domov.

Gabriela Pačutová, Ždiar 2005

Keďže som v Ždiari po prvý krát, zišlo by sa opísať moje prvé pocity. Najprv som bola zvedavá ako tu vlastne bude. Moju zvedavosť posilnili krásne slová o Ždiari a o jeho okolí. Keď som zistila na vlastné oči ako to tu je, bola som očarená krásou dreveníc, hôr a lesov. Žiaľ! lesy boli krásne len tu. Cestou sem boli polámané a pohľad na ne ma pichal pri srdci. Som rada, že som mohla prežiť 5 krásnych dní v prírode.

Divadelné spomienky, postrehy, úvahy

**Ing.
Jozef
Juhás**

Ing. Jozef Juhás st. - bývalý aktívny ochotník, podporuje ochotníčenie i v súčasnosti a to najmä realizovaním videozáznamov a fotografovaním.

... na moje prekvapenie

z málopravdepodobného sa stala skutočnosť, keď v roku 1996 sa v lorinčíckom kultúrnom dome po prvý krát rozžiarili reflektory na novodobých divadelníkovi, ktorí predviedli hru Strídza spod hája. Bol som po premiére hlboko dojatý...

Na divadlo v Lorinčíku si matne pamätám už z predškolského veku, keď sa vystúpenia ochotníkov konali v budove miestnej školy. Pre mňa a mojich rovesníkov to bolo vždy vzácne sporenie kultúrnych zážitkov, pretože v tom čase okrem kostola boli tieto kultúrne akcie jediné v našej dedine. Nebolo elektriny a teda v domácnostiach neboli rádiá a o televízoroch sme ani nesnívali. Dokonca aj na prvý film vo svojom živote si spomínam ako na čosi fantastické, keď na dvore školy „vrčal“ agregát na výrobu elektrickej energie a v triede sa premietal celovečerný film „Byl jednou jeden kráľ“ s Jánom Werichom v hlavnej úlohe.

Základnú školu sme začali navštevovať v roku 1957 ako asi dosiaľ najsilnejší ročník v histórii Lorinčíka. Bolo nás desať – 7 chlapcov a 3 dievčatá. Hneď nasledujúci rok nastúpilo zase desať detí do prvého ročníka, ale garde sa obrátilo – 7 dievčat a 3 chlapci. Nemali sme nijakú predškolskú prípravu, pretože v našej obci v tej dobe nebola škôlka a pre mnohých z nás bol nástup do školy doslova šokom. Poniektorých mamky nasilu ťahali do školy dolu celou dedinou a niektorí chytráci (vrátane mňa) si chceli vyberať dovolenky.

Tam sme sa však stretli so vzácnym človekom – pánom Michalom Macákom – ktorý vo veľkom rozsahu formoval naše charaktery.

Tento všestranný človek nás v jednotriedke tunajšej školy dokázal naučiť učivo tak, že keď sme išli do 6. ročníka v Malej Ide, kde nás rozdeľovali do dvoch tried (6.A a 6.B), triedne učiteľky doslova bojovali o najväčší počet Lorinčíčanov pre svoju triedu. Poniektorí však odišli na druhý stupeň základnej školy do Košíc, pretože úroveň školy v Malej Ide nedosahovala úroveň škôl v Košiciach. Je nesporné, že vďaka základom v učení získaných od pána riaditeľa Macáka je v Lorinčíku toľko vysokoškolsky vzdelaných ľudí.

Moje prvé kontakty s javiskom sa spájajú s vystúpeniami na slávnostiach organizovaných vedením obce a hlavne riaditeľom školy pri všetkých významných sviatkoch. Pri nacvičovaní kultúrnych programov veľmi intenzívne pomáhala manželka pána Macáka, ktorá sa spravidla venovala dievčatám.

Spočiatku nie pre všetkých bolo nacvičovanie pesničiek, básničiek, scénok a tancov príjemným zážitkom a často musela zasiahnuť autorita pána učiteľa, ale na samotné vystúpenia na slávnostiach sme sa všetci tešili. Vedeli sme, že aj naši rodičia boli vždy plní očakávania, ako ich deti „zažiaria“ na javisku. Zo mňa a myslím si, že aj skoro zo všetkých žiakov pán Macák postupne formoval človeka, ktorý krok po kroku nadobúdala kladný vzťah ku kultúre ako takej. Mal na starosti aj miestnu knižnicu, kde som si pravidelne vypožičoval knihy a aj som ich čítal. Mnohé knihy som dostával na svoje sviatky a veľa som si aj sám kupoval. Aj za toto ďakujem, pán učiteľ. Lásku k prírode mám odpozorovanú takisto od nášho pána učiteľa, ktorý okrem toho, že choval veľké množstvo včiel, mal aj krásnu záhradu okolo školy s množstvom ovocných stromov, orgovánov, kvetín a hlavne trňových ruží, ktoré mi učarili. Prácou v tejto záhrade nás naučil mnohému užitočnému – napríklad štiepeniu a očkovaniu stromov. Ale vrátim sa k divadelníctvu. Každá premiéra divadla v Lorinčíku bola očakávanou veľmi netrepežlivo hlavne deťmi. Mnohé postavy boli doslova rozprávky a dodnes si živo pamätám vodníka z rozprávky Spod praslice, ktorého zahral môj strýko Vinco Múdry. Zeleno ladený kostým bol na túto dobu pre mňa ako malý zázrak z rozprávky. Podobne ako víly či kostýmy zvieratiek boli fantastické. Nehovoriac o kulíšach, dominujúcich vo všetkých divadelných hrách. Za tieto je potrebné poďakovať „Joži báčimú“ (pán Jozef Volner), ktorý bol tvorcom skoro všetkých kulíš. Veľmi sviežo si pamätám na obsadenie divadelnej hry „Najdúch“, kde okrem slobodných hercov vystúpili aj ženatí chlapi (Jozef Bujňák, Jozef Múdry, Jozef Mikita, Štefan Čonka). Tu sa mi vryli do pamäte hlavne postavy židovských obchodníkov, ktorých stvárnil Janko Čonka a Vavro Rác. Najväčšou hereckou osobnosťou bol pre mňa a isto aj pre mnohých iných Michal Lukčo. Bol to rodený komik, ktorý bol známy svojim vtipom aj v súkromnom živote po celom okolí. Preto postava Kuba v rovnomennej hre bola ako šitá pre neho. Jedna historka z jeho nespočetných „beťárstiev“: Na Pereši v krčme popíjal s dvoma – tromi spolutolovníkmi a došla reč na stávky, že kto čo dokáže. Mišo sa stavil, že on keď zavolá „fúrik pod sem“, tak fúrik príde k nemu. Títo mu nechceli veriť a tak sa stavili o liter pálenky. Potom Mišo zakričal „Fúrik, pod sem!“ Ku stolu prišiel chlap a hovorí: „Čo chceš Mišo?“ „Ukáž občiansky preukaz,“ povedal Mišo. Chlap ukázal občiansky preukaz a tam bolo priezvisko FÚRIK. Tak sa tento chlap naozaj volal a liter pálenky bol na stole. Roky štúdia na strednej škole boli pre každého z absolventov Základnej školy v Malej Ide veľmi náročné, pretože, ako som už spomínal, táto škola bola nedostatočne vybavená kvalitnými učiteľmi. Hlavne prvé dva ročníky boli samé trápenie a na nacvičovanie divadla, alebo scénok nebolo času. Až počas štúdia na Vysokej škole, keď som sa dostatočne prispôbil študijným podmienkam, našiel sa opäť čas aj na divadlo. Z dvoch silných ročníkov, ktoré som spomínal v úvode (zamotal sa tam aj Rudo Dučai), sa dala dohromady partia, ktorá v priebehu dvoch rokov (1971, 1972) nacvičila a úspešne predviedla doma aj v okolí dve Tajovské hry: Statky – zmätky a Ženský zákon. Tu sme uplatnili svoje

skúsenosti získané na javisku z detských čias. S jednou z hier sme sa predstavili aj porote EUT (ľudovej umeleckej tvorivosti), ktorá nám udelila 1. miesto v okresnej súťaži. A o tom, že sme sa dokázali vžiť do postáv z uvedených hier svedčí aj skutočnosť, že ešte dlhé roky sme sa oslovovali krstnými menami postáv – napr. Marta Kmecová bola Žofka, Terka Šolcová bola Betka a ja Ďurko. Žiaľ, po Ženskom zákone už náš pán učiteľ prestal nacvičovať ďalšie divadelné hry a tak sa divadelníctvo na vyše dvadsať rokov v Lorinčíku odmlčalo. Na škodu veci, pretože v roku 1975 bol do prevádzky uvedený nový, veľký kultúrny dom, kde sme sa mohli ešte veľa krát realizovať. Nenašiel sa, žiaľ, nikto, kto by bol pána Macáka podporil v jeho činnosti, prípadne prebral po ňom „veslo“.

Až raz, ako v rozprávke, prišiel „smelý hrdina“, ktorý ako člen miestneho zastupiteľstva mal na starosti kultúru a šport. Bolo to asi v rokoch 1994-1995, keď spomínaný Rudo Dučai (lebo on to bol) prišiel s nápadom obnoviť divadelníctvo v Lorinčíku. Samozrejme, že starí divadelníci – Janko Krešňák, Laci Harai, Ja i mnohí ďalší sme to podporili, ale pravdupovediac ja osobne som tomu nedával veľké nádeje. Predsa to bol veľký odstup od posledného predstavenia a súčasná mládež nemala možnosť vidieť v mladosti ochotníckeho predstavenia v takom rozsahu ako my. Rudo však je zaťatá povaha a presvedčil pána Macáka k obnoveniu prác na divadelníctve. Postupne obišiel mladých ľudí a na moje prekvapenie z málopravdepodobného sa stala skutočnosť, keď v roku 1996 sa v lorinčíckom kultúrnom dome po prvý krát rozžiarili reflektory na novodobých divadelníkovi, ktorí predviedli hru Strídza spod hája. Bol som po premiére hlboko dojatý (a myslím, že nielen ja), keď po vyše dvadsaťročnej prestávke sa na javisku ukláňali moji dvaja synovia (Ján a Jozef) a ďalší herci, ktorých rodičia a starí rodičia sedeli v hľadisku a búrlivo tieskali. Viem to aj preto, lebo som videl, ako to prežívala moja manželka i moja mama.

Od tej doby skoro pravidelne každý rok je v kultúrnom dome premiéra a ja s radosťou fotografujem a natáčam na video všetko preto, aby čo najvernejšie bola podchytená novodobá história lorinčíckeho divadelníctva.

Viem, že tu nie je priestor pre spomenutie všetkých, čo si zaslúžia poďakovanie za rozvoj ochotníckeho divadla v Lorinčíku, ale tak ako som začínal tento príspevok aj na záver chcem poďakovať dvom osobnostiam a to pánu učiteľovi Michalovi Macákovi a Rudovi Dučaiovi.

Divadelníkom prajem veľa ďalších vydarených hier a vďačných divákov.
Ing. Jozef Juhás st.

PS: Na záver priznávam, že som ako člen mestského zastupiteľstva v Košiciach i miestneho zastupiteľstva v Lorinčíku mal „palce“ v tom, aby cenu mesta Košice dostal najlepší učiteľ, akého som kedy stretol vo svojom živote – pán Michal Macák. Bol som pri zrode tejto myšlienky spolu s Rudom Dučaiom a všemožne som ju podporoval.

Naše divadlo našimi očami

Všetko sa to začalo už pomerne dávno aj keď to, že prešlo toľko času si vlastne uvedomujem až teraz. Vo víre času roky letia a my medzi všetkými tými povinnosťami, úlohami, starosťami ale aj radosťami všedných dní musíme už iba konštatovať, že čas plynie ako voda a nedá sa vrátiť späť ani zastaviť. V jedno popoludnie roku 1995 prišiel za mnou domov Rudolf Dučai s tým, že chce obnoviť ochotnícke divadlo a hľadá ľudí, ktorí by boli ochotní nacvičiť divadelnú hru. O tom, že u nás bolo divadlo som vedel z rozprávania a starých fotiek, ktoré sme mali doma, keďže aj môj otec v ňom hral. Rudovi som prisľúbil, že to skúsím. Tým sľubom, ktorý som dal a aj dodržal sa začala ďalšia etapa môjho života. Zo začiatku som mal obavy, či budem vôbec schopný postaviť sa na javisko pred ľudí a zahrať svoju postavu, či nezabudnem texty a či budem vedieť okamžite improvizovať, tak aby ľudia nič nezbadali. Všetok voľný čas, ktorý mi zvýšil popri škole a práci okolo domu som venoval svojim dvom najväčším koníčkam. Futbalu, ako brankár za ŠK Lorinčík a divadlu. Cez týždeň tréningy, v nedeľu zápas a po ňom večer skúška v divadle. Pred premiérou sa hustota skúšok zvyšuje, takže to občas dalo riadnu námahu všetko stihnúť. No ak je do niečoho chuť a chce sa tak sa toho dá stihnúť naozaj veľa. A mne sa na skúšky chcelo chodiť, lebo sme sa zišli taká partia, v ktorej je kopec srandy a niekedy je to aj jediná šanca v tejto uponáhľanej dobe stretnúť sa a porozprávať čo sa za týždeň stalo a kto čo zažil nového. Divadlo mi dalo veľmi veľa. Prehlbilo priateľstvá, pomohlo pri štúdiu, ukázalo kus Slovenska, dodalo odvahy pri vystupovaní, umožnilo spoznávať nových ľudí a porovnávať mentalitu našich ľudí a ľudí z iných dedín. Hneď v prvej hre som dostal úlohu starého človeka a dalo to trochu zabráť vžiť sa do postavy starého. Bolo že to opakovania výstupov až kým to nebolo podľa režisérovej predstavy. Po nesmelých začiatkoch a zbieraní skúseností som sa dokonca odvážil naučiť sa dve úlohy v hre Ženský zákon. Raz som hral predstavenie ako mládenec Miško a inokedy zase ako paholok Števkó. Je to úžasné keď po mesiacoch skúšania príde čas premiéry. Vtedy je každý plný očakávania ako to dopadne, ako na novú hru zareagujú diváci a koľko ich príde. Bude sa im páčiť? Bude všetko fungovať tak ako má? Pred začiatkom predstavenia má každý iné pocity, každý sa inak vysporadúva s trémou. Ja osobne som pokojný, lebo viem, že sme hru nacvičili pociťovo a

Ženský zákon 2003

každý do toho dá všetko. No ako sa minúty blížila k začiatku adrenalín v tele začína stúpať až príde tá chvíľa kedy mám vstúpiť na javisko a vtedy to príde! Totálne okno, na nič sa neviem rozpamätať. Ešte v poslednej chvíli beriem do ruky texty no je to márne, nič si nepamätám. No akonáhle vstúpim na javisko všetko prichádza samo, opäť viem svoje texty a po prvých vetách tréma opadáva. Nasleduje výstup po výstupe, až je koniec dejstva. A každý si vydýchne, ide nám to skvele. Počas prestávky meníme kulisy a ani si poriadne nevydýchame a začína druhé dejstvo, prestávka, posledné dejstvo. Opona sa zatvára a je koniec. Ľudia tleskajú. Ten pocit keď vychádzame na kľaušku a ľudia stále tleskajú je jednoducho nádherný a neopísateľný. Hre je to až kdesi pri srdci keď viem, že tleskajú, lebo sa im hra páčila. Po premiére nasleduje moja obľúbená časť divadelného života a tou je také malé turné s hrou po okolitých dedinách. Veľmi rád sledujem ako tamojší ľudia reagujú na jednotlivé situácie a porovnávam to s reakciami našich ľudí. Už sa to stalo pomaly tradíciou, že po našej divadelnej sezóne si ideme "dobyť baterky" do ďalšej práce na jedno nádherné miesto Slovenska. Je to krásny kraj, ktorý som si okamžite zamiloval. Tým krajom je rázovitá obec Ždiar v Belianskych Tatrách. Príroda je tam nádherná a ten pokoj a čistý vzduch, tak to je hotový balzam na dušu. Divadlo mi dalo veľmi veľa a mne na začiatku ani nenapadlo, že mi to vydrží tak dlho a zážijem s ním toľko nezabudnuteľných zážitkov, ktoré sa mi vryjú do pamäti na celý život. Vôbec neľutujem, že som sa kedysi dal nahovoriť na hranie divadla. Som veľmi rád, že som pri divadle ostal po celý čas od jeho obnovenia a nesmierne ma teší jedna vec. A to tá, že moje rozhodnutie hrať divadlo bolo správne.

Marcel Kender, 11.2.2004

Každá jedna hra priniesla do našich duší niečo veľké a plnohodnotné. Každá z divadelných postáv predstavovala nejaké iné vlastnosti, ktoré sme sa my snažili aspoň trochu pripodobniť. A práca s kolektívom pod vedením režiséra p. Macáka a Ruda si myslím, že je krásna a povznášajúca. Samozrejme nič nemôže byť ideálne a dokonalé, aj my sme prešli rôznymi problémami a predpremiérovými stresami, ale o to úžasnejšie boli pocity, že to vyšlo. Slzy, úsmev a hlavne spokojnosť na tvárach našich divákov, bola tá najväčšia odmena pre nás ochotníkov. Naš režisér p. Macák je učiteľom niekoľkých generácií. Svoje povolanie neopúšťa ani v úctyhodnom veku. Ešte stále sa rád venuje mladým ľuďom. Kedykoľvek sa môžeme na neho obrátiť, vždy vie pomôcť a poradiť. Zaujímam sa o naše životné výhry a prehry. Divadlo je nádherná vec a je úžasné byť jeho súčasťou.

Marika a Marcela Mítrové

Rozhovor na Uličke, slovo dalo slovo, prvé čítačky, nesmelé výstupy, drilovačky, pilovanie, zháňanie kostýmov, stavba scény, prvá premiéra so strachom, rozklepaní herci, nervózny manažér, napätý režisér, zvedaví herci, krížiky na čelo, opona sa prvý krát naostro rozťahuje, štartujeme, beží dej „Strídžať a“, tréma opadáva, diváci sa dostávajú do varu, dej vrcholí, opona padá a my všetci si vychutnávame prvý zaslužený potlesk. Potlesk, ktorý nám dal odvalu a chuť povedať: „Ideme ďalej!“

Nech žije naše divadlo.

Monika, Mária a Jano Piroškovci

História neprofesionálneho divadla na území Slovenska (do roku 1920)

Významným a často hrávaným autorom záveru 19. storočia a prvých rokov 20. storočia bol aj Jozef Gregor Tajovský.

Začiatky divadelníctva na Slovensku

Rozmanité formy divadelného prejavu na území Slovenska (divadlo činoherné, spevoherné, bábkové, tanečné atď.) úzko súviseli so spoločenským, hospodárskym a politickým vývinom na tomto teritóriu. V stredoveku prevládala u nás, tak ako inde v Európe, univerzálna latinská kultúra, a divadlo sa teda sprvu hralo iba v latinčine. S príchodom renesancie však už začali do hry hercov prenikať aj jazykové prvky domáceho obyvateľstva. Popri divadelných aktivitách slovenského etnika rozvíjali sa tu aj inonárodné divadelné kultúry, najmä nemecká a neskôr, od 18. storočia, aj maďarská. Dokonca privilegované postavenie vedúcich spoločenských vrstiev týchto národností vo vzťahu k slovenskému obyvateľstvu, napríklad v bývalých stredovekých kráľovských a banských mestách, zaručovalo inonárodnému divadlu uprednostnené postavenie voči slovenským divadelným prejavom. Aj z tohto dôvodu je ťažké si predstaviť vývin a tradície slovenského divadelníctva bez dotyku s inonárodným divadlom. Charakteristickou črtou slovenského divadelníctva už v období feudalizmu, ale najmä v nasledujúcich spoločenských formáciách, prakticky až do roku 1918, bola jeho reakcia na národnostný a sociálny útlak. Z pohľadu historického vývinu prvými širitelmi divadelnej kultúry na našom území v období 10.-15. storočia n.l. boli domáci potulní speváci, tanečníci, hudobníci, artistí, rozprávači, žongléri či mímovia, ktorí sa v starých latinských listinách z tohto obdobia označujú ako igríci, čo je slovo staroslovianskeho pôvodu. Inými najstaršími divadelnými prejavmi boli rozmanité magické obrady, prevzaté ešte z predkresťanského obdobia. Svedčia o tom mnohé obrady, ktoré prakticky až do súčasnosti, hoci v značne modifikovanej podobe, sa zachovali a medzi ktoré patrí napríklad jarné vynášanie Moreny, svadobné a pohrebné obyčaje, chodenie s Turoňom, fašiangové veselie s maskami a iné. Tieto obrady charakterizovali viaceré divadelné prvky. Niektoré z nich pozostávali napríklad z premeny prostredníctvom masky alebo preoblečenia. S kresťanstvom sa na našom území, podobne ako v susedných krajinách, objavuje chodenie troch kráľov, ako aj už zložitejšie organizovaný fenomén veľkonočnej a vianočnej náboženskej hry, ako súčasť cirkevnej liturgie týchto sviatkov. Jedným z materiálnych svedectiev tohto druhu divadelných prejavov je drevený gotický Boží hrob na kolieskach z konca 15. storočia, pôvodne umiestnený v kostole v Hronskom svätom Beňadiku, kde ho slovenskí benediktíni využívali pri veľkonočných mystériách. V 19. storočí bol dočasne prevezený do ostrihomského Kresťanského múzea v Maďarsku, kde sa

nachádza podnes. Vo viacerých slobodných kráľovských mestách pod hegemoniou nemeckého patriciátu (Bardejov, Bratislava) uvádzali sa veľkonočné hry o utrpení, umučení a zmŕtvychvstaní Krista Pána. Charakteristickou črtou stredovekých mystérií bola aktívna herecká účasť mešťanov a veľké publikum. Hrávali sa v chrámoch, neskôr pred nimi, na námestiach miest. Pre obdobie humanizmu a renesancie (16. a 17. storočie) je charakteristické uvažovanie tzv. školských hier a to v mestských školách, ale aj vo vyšších stupňoch škôl, na ktorých sa vyučovalo po latinsky. Išlo najmä o uvádzanie starorímskych dramatických textov, napríklad Senecových tragédií či Pautových a Terentiových komédií na školských javiskách, ako súčasti zdokonaľovania sa v latinskom jazyku. Neraz do uvádzania týchto hier prenikali aj dialógy v reči ľudu. Jadrom obecnosti týchto hier boli učители, rodičia, patróni školy a zámožní mešťania. Školské hry sa na Slovensku hrávali v Bardejove, Prešove, Kremnici, Trnave a v iných významnejších mestách.

Prví slovenskí dramatickí autori

Popri nemeckej a maďarskej hegemonii v tomto období, sú svedectvá, že niektorí vzdelanci slovenského pôvodu, najmä Pavel Kyrmezer a Juraj Tesák Mošovský, si uvedomovali popri význame samotného školského divadla aj možnosti jeho širšieho pôsobenia. Ich hry síce vznikali v českom prostredí, kde pôsobili ako kňazi, resp. učители, ale pri vzniku ich hier, všeobecne vysoko hodnotených a podnes uvádzaných spolupôsobili aj reminiscencie na život a realie ich slovenskej domoviny. Najznámejšími divadelnými predlohami Pavla Kyrmezera je Komedia česká o bohatci a Lazarovi (1566) a Komedia nová o vdově (1573). Slovenský dramatik tých čias Juraj Tesák Mošovský zobrazil biblický námet v hre Ruth (1604).

Prvý veľký rozmach divadla na Slovensku

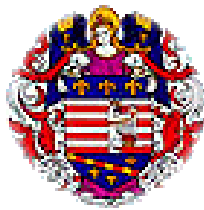
V období baroka a klasicizmu (17. a 18. storočie) malo pre vývin v tejto oblasti veľký zástoj jezuitské divadlo. Kvantitatívne bolo neobyčajne rozšírené a zachovalo sa o ňom aj veľké množstvo údajov. Centrom toho divadla bola Trnava, kde v roku 1636 založili univerzitu. Od roku 1601 až po rok 1773, keď Jozef II. napokon zrušil jezuitskú reholu, sa uskutočnilo v Uhorsku vyše 10000 jezuitských školských predstavení, z toho väčšina na rozvinutejšom, terajšom území Slovenska (Trnava, Skalica, Bratislava, Trenčín, Košice, Spišská Kapitula, Prešov a inde). Podobne ako divadlo vo vtedajších protestantských školách, aj jezuitské divadlo čerpalo námety z biblie, z histórie, zo života svätcov, ale – hoci zriedkavo – aj z vtedajšej súčasnosti. Začiatky svetského divadla sa črtali na Slovensku v 17. storočí už veľmi zreteľne a najmä nemecké hudobné, ale aj činoherné divadlo nadobúdalo pevnejšie organizačné formy, čo sa potom výrazne prejavilo v nasledujúcom storočí. Približne od polovice 18. storočia sa hralo divadlo – najmä v Bratislave a čiastočne aj v Košiciach – pravidelne. V Bratislave ožil divadelný ruch najmä za vlády Márie Terézie (1740-1780). Hrávali tu talianske operné spoločnosti, ktoré uvádzali vážnu operu, aj novoneapolskú operu buffu (ide o komickú spevohru) a tiež nemecké činoherné súbory. Pri Michalskej veži v tom čase postavili drevenú divadelnú budovu a činohru hrávali v podnes stojacom dome Grünes

Stübel na Zelenej ulici. Roku 1776 postavili v Bratislave novú murovanú divadelnú budovu a podobnú postavili aj v Košiciach v roku 1789. Obidve stáli na miestach terajších divadelných budov. Vo viacerých kaštiľoch na našom území boli aj súkromné šľachtické divadlá, niektoré podnes zachované (Hlohovec, Ivanka pri Dunaji, Dolná Krupá, Palárikovo, Betliar a inde). Z prvej polovice 18. storočia pochádzajú prvé svedectvá o bábkovom divadle na Slovensku.

Centrá slovenského ochotníckeho divadla

Bezprostredne po revolučných rokoch 1848-1849 nastal všeobecný útlm divadelnej aktivity. Divadlo sa v päťdesiatych rokoch 19. storočia hralo len sporadicky napríklad v Banskej Štiavnici, Brezne, Nemeckej Ľupči či Ratkovej. Až po páde Bachovho absolutizmu mohli naši národovci založiť v Martine Maticu slovenskú (1863) a zriadiť tri gymnáziá so slovenskou vyučovacou rečou, čo vytvorilo priaznivejšie podmienky aj pre rozmach divadelných aktivít. Najvýznamnejšími divadelnými centrami tohto obdobia boli Martin, Liptovský Mikuláš a Revúca. Divadelná aktivita bola aj na západnom Slovensku, na Orave a Horehróni. Ústredným dramatikom tohto obdobia bol Ján Palárik (1822-1870), ktorý nadviazal na tradíciu Chalupkovho kocúrkovského prostredia (jeho najčastejšie hrávané komédie sú Inkognito, Drotár a Dobrodružstvo pri obžinkoch). Palárikovu dramatikou charakterizovala bezprostrednosť a nenútenosť a jeho hry aktivizovali národný ruch, ktorý posilňoval národné sebauvedomenie. Iným významným dramatikom tohto obdobia bol Jónáš Záborský (1812-1876), ale jeho dosť ťažko a zdĺhavo komponované hry sa len veľmi málo dostávali na javisko. Koncom osemdesiatych rokov si získal centrálnu pozíciu v národnom divadelnom pohybe Martin, kde vyvíjal mimoriadne intenzívnu, umelecky hodnotnú a záslužnú činnosť ochotnícky divadelný súbor Slovenský spevokol. Tento súbor čiastočne suploval funkcie neexistujúceho profesionálneho národného divadla. Prispelo tomu aj otvorenie tzv. Národného domu (oficiálny názov mal Dom, lebo maďarská vláda nepovolila celý názov), kde už bolo solídne javisko s primeraným zázemím. Slovenský spevokol v niektorých rokoch uviedol až päťdesiat titulov a jeho súbor bol schopný zahrať aj náročný repertoár. Významnými a často hrávanými autormi záveru 19. storočia a prvých rokov 20. storočia boli najmä Ferko Urbánek (Škriatok, Strídža spod hája, Rozmajrín, Krutohlavci, Pani richtárka, Kamenný chodník a iné), Jozef Gregor Tajovský (Ženský zákon, Statky-zmätky a iné), Jozef Hollý (Kubo), Pavol Socháň (Sedliacka nevesta) a Vladimír Hurban Vladimírov (Záveje). Básnický aj javiskovo najnáročnejším dielom tohto obdobia je veršovaná tragédia Pavla Országha-Hviezdoslava Herodes a Herodias. Pokiaľ ide o bábkové divadlo, legendou tohto obdobia sa stal Ján Stražan a neskôr jeho syn Viliam, ktorí so svojím kočovným bábkovým divadlom udržiavali po slovenských mestečkách a dedinách národné povedomie. Vo svojom repertoári mali aj hry slovenských autorov.

Lorinčík

Genéza názvu obce Lorinčík:

1406 - **Zenthlewrench**

1426 - predium **Zenthlewrincz** alio nomine **Felgard**

1427 - predium **Zenthlewrincz** alio nomine **Felgard**

1553 - **Zenthlorincz**

1808 - slovensky: **Lořinčík**, **Lořinček**, maďarsky: **Lőrinczke**

1906 - slovensky: **Lorinčík**

Názov dediny Lorinčík vznikol podľa kaplnky, ktorá bola zasvätená sv. Vavrincovi, maďarsky: Szent Lőrincz, čo dokazujú najmä názvy obce z rokov 1406, 1426 a 1427.

Spracované podľa údajov knihy Branislava Varsika - Osídlenie Košickej kotliny.

História:

Kedysi samostatná obec, dnes mestská časť Košice-Lorinčík sa nachádza na území, ktoré sa podľa dokladov z 13. a 14. storočia nazýva Gord. Jej história je úzko prepletená s dejinami dnes už zaniknutej obce Gord, ktorá tiež ležala na rovnomenom území. Preto v tejto časti uvádzame aj kapitoly z ich spoločnej minulosti. Staršia z oboch obcí bola dedina Gord, ktorá sa nachádzala v rovine na pravej strane rieky Myslavy medzi dedinami [Myslava](#) a [Barca](#). Presne v miestach, ktoré je z mapy známe pod chotárnym názvom Červený rak. V jej blízkosti viedla cesta do Veľkej ldy a Moldavy. Ešte v roku 1808 bolo v dedine Gord osídlenie, avšak nie hromadného charakteru, nachádzal sa tu už len jeden majer. Prvú písomnú zmienku o obci Gord poznáme z roku 1280 a označuje sa ako Nižný Gord. Musel tu teda existovať aj Vyšný Gord, ktorým bol súčasný Lorinčík. O Lorinčíku však máme prvú písomnú zmienku až z neskorších čias. Spomínaná listina z roku 1280 hovorí, že Nižný Gord bol v rukách Petra a Ižipa, synov Beňadika z Ruskej (dnes Göncruszka v Maďarsku). Taktiež im patrili [Polov](#) a časť [Šace](#). Tieto majetky podľa spomínaného zápisu dali na výmenu Dávidovi z rodu Aba a jeho synom za ich zeme Tarcha a Vrs. Potom ako sa obec Gord dostala do rúk rodu Aba, opätovne zmenila vlastníkov. Svedčí o tom záznam z roku 1332, kedy ju držali Tomáš, Mikuláš a Ján, synovia Štefana zvaného Čurka z [Malej ldy](#) ale taktiež ešte stále aj členovia rodu Aba. Členovia rodu Aba však toto územie nakoniec odstúpili Jánovi, synovi Iteho z Delne namiesto sumy 120 mariek. Túto sumu mali zaplatiť synovia Štefana Čurka Jánovi, synovi Iteho, ako odškodné za zapríčinenie smrti jeho otca Iteho ich otcom Štefanom, ako aj za to, že mu zničili dedinu a ďalšie neprávosti. Išlo tu nepochybne

o zničenie dediny Horný Tejkeš, dnešný [Vyšný Klatov](#). Tu sa história komplikuje, avšak zachovalo sa dostatok faktov, ktoré mapujú ďalšie osudy obcí. Historik Branislav Varsik o tom píše: "Už nasledujúceho roku (1323) protestuje manželka Tomáša, syna Štefana Čurka z Malej ldy, v mene svojho manžela a jeho bratov proti zaujatiu tohto majetku zo strany Jána, syna Iteho. Budínska kapitula však na nariadenie kráľa Karola uviedla r. 1330 Jána, syna Iteho, do držby tejto dediny Gordu a pri tejto príležitosti boli stanovené aj hranice tohto Gordu. Bývalí majitelia a ich potomci sa však ani potom neprestali dožadovať tohto majetku, ale palatín Mikuláš Konth ho r. 1358 znovu prisudzuje Jánovi, synovi Jána, syna Iteho. Tento Ján však nakoniec predsa prepustil tieto majetky na území Abaujskej stolice potomkom uvedeného Štefana Čurka z rodu Aba. Vieme, že v roku 1368 predal dediny Nižný a Vyšný Tejkeš magistrovi Petrovi a jeho bratovi Mikulášovi, zvaných Čurka a takto sa potom musel vzdať aj Gordu, lebo keď kráľ Žigmund r. 1426 daruje Frankovi, synovi Jána, synovi Demetera zo [Šemše](#) za jeho zásluhy v boji proti husitom v Čechách majetky prináležiace niekedy Petrovi zvaného Čurka, je medzi nimi aj dedina Gord a predium Lorinčík, zvaný iným menom Vyšný Gord." Pri opise hraníc danej oblasti je zaujímavá zmienka o hrade, ktorý ležal na území dnešného Lorinčíka! Tento hrad musel byť hradom predfeudálnym, pretože o feudálnom hrade z tejto oblasti nemáme žiadne správy. Taktiež listina s opisom hraníc územia neuvádza názov hradu, čo je veľmi nezvyklé. Preto je pravdepodobné, že išlo o starý, opustený a nefunkčný hrad, o ktorom historik Varsik uvádza, že musel byť bezpochyby slovanský. V roku 1377 mal Vyšný Gord, čiže dnešný Lorinčík, šesť port, čiže usadlostí. Ak

na jednu usadlosť počítame minimálne päť obyvateľov, v roku 1377 tu žilo aspoň 30 ľudí. Nižný Gord mal vtedy 13 port, čiže mal aspoň 75 obyvateľov. Dedina Gord však spustla niekedy na prelome 15. a 16. storočia. Ak tu bolo nejaké ďalšie osídlenie, išlo pravdepodobne vždy len o majer. Portálny súpis z roku 1553 už totiž dedinu Gord neuvádza, len Lorinčík. V tom čase dedina patrila zemanom, ale boli tu len dve porty. Týmto dochádzame k údaju, že v polovici 16. storočia tu žilo najmenej 10 ľudí, ale mohlo ich byť podstatne viac. Porta je termín pre bránu, ktorá viedla na cestu, s tým, že za bránou sa nachádzala usadlosť, čiže kompletný hospodársky dvor s viacerými domami a účelovými budovami. Bolo teda možné, že jednu portu obývalo aj vyše 20 ľudí. Žiaľ, spočítavali sa porty, nie obyvatelia, takže presný počet sa už nedozvieme. I keď v 16. storočí bola Lorinčík osídlená dedina, zdá sa, že na prelome 17. a 18. storočia ostala neobývaná. V súpisoch z rokov 1715 a 1720 nie je o nej ani zmienky. Neuvádza ju ani lexikón obcí z roku 1773, zato z roku 1808 je už zapísaná ako dedina. V roku 1850 za uvádza ako slovenská dedina.

Charakteristika

Mestskú časť Košice-Lorinčík tvorí pôvodne samostatná historická obec Lorinčík, ktorá si zachovala svoj vidiecky charakter aj v súčasnosti. Všetci jej obyvatelia žijú v rodinných domoch so záhradami, nie je tu postavená žiadna bytovka, či panelák. Hranice mestskej časti sú dané prílohou k Štatútu mesta Košice takto: "Zo západu a severu hranicu MC tvorí vonkajšia okresná hranica. Z južnej strany hranica pokračuje katastrálnou hranicou, ktorá vedie severnou stranou štátnej cesty c. 548/2 Košice - [Malá lda](#) končí v trojchotári [Pereš](#), [Polov](#), Lorinčík.. Od trojchotára smerom západným pokračuje katastrálnou hranicou Pereša - južnou stranou Jasovskej ul. k Revúckej ul. Odtiaľ pokračuje SZ po katastrálnej hranici, obchádza oplotenie záhrad a pri parc.c. 934/1 odbočí na SV, kde sa napojí na ul. Na Košarisku. SZ smerom sleduje juhozápadnú stranu ul. Na Košarisku, kde na jej konci v predĺžení 22 m odbocí na SV a napojí sa na SZ roh parcely c.1018 a SV roh parcely c. 1018/1 až k južnej strane Jasovskej ulice. V dĺžke 108 m sleduje Jasovskú ul., potom smerom severne sleduje katastrálnu hranicu až po trojchotár [Myslava](#), [Pereš](#), Lorinčík. Odtiaľ pokračuje smerom západným po katastrálnej hranici, vedenej okrajom lesa až po vonkajšiu okresnú hranicu, kde sa hranica mestskej časti uzatvára."

Z Vlastivedného slovníka obcí

Stred obce leží v nadmorskej výške 300 m, chotár v rozmedzí 275 - 436 m. Lorinčík leží v západnej časti Košickej kotliny medzi potokmi Ida a Myslavský potok. Chotár je na plochom chrbte pahorkatiny, ktorú tvoria tret'ohorné usadeniny. Les je len v strede chotára, na východnom okraji obce prevláda dub. Chotár má ilimerizované (hnedé) pôdy. Obec má staré slovanské osídlenie, doložené nepriamo z r. 1280, priamo z r. 1322.

Ďalšie spomienky bývalých ochotníkov

Michal Macák: *Nedovoľte zhasnúť plamienku*

Tento rok 2005 je pre našu obec, správne dnes našu mestskú časť Lor-inčik-Košice zvlášť dôležitým. Keď spomienkami zabehneme trochu do minulosti, vynoria sa nám, najmä starším povojnové udalosti r.1945 vznikom ČSR. Zanikli pojmy "Kaša - Felvidék", lebo nastali veľké zmeny nielen v mestách, ale i v tých najzapadlejších dedinkách. Naša slovenčina sa oprávnene vrátila do úradov a do škôl. Tu v Lorinčíku sa v tých časoch do slovníka častejšie dostávali nové slová a výrazy, ako javisko, divadlo, dejstvo. Na malú obec Lorinčík si občania v blízkom okolí spomenuli aspoň jedenkrát v roku - na odpust sv.Vavrinca v auguste. A zrazu sa tu udialo niečo nezvyčajné, čo bubnári v okolitých dedinách oznamovali: Na známosť še dáva, že v Loreinčíku budze divadlo na jutre v nedzeľu poobedze". Bolo to 4. januára 1945. Čo tomu predchádzalo od leta 1945 to si mladší nevedia ani predstaviť. Pódium, kulisy maľované, pozadie, opona - to všetko okrem nácviku bolo nutné stvoriť z ničoho. A toto stvorili naši starí i mladí z Lorinčíka. Peniaze, o tieto všade bola núdza. A predsa i nemožné problémy sa prekonali. Nadšenie a radosť z úspechu neustávali. Roky ubieľali, mládenci sa poženili, dievčatá sa vydávali a po nich postupne nastupovala mlašia a mladšia generácia za generáciou. Z tých starších to bol Mižo Lukčo a náš Jozef Volner, ktorý svojim štetcom z ničoho vyčaroval dedinu, domy, stromy a iné kúzla. V spomienkach na minulé roky a roky ochotníckej činnosti vyjadruje aj týmto príspevkom úprimnú vďaku a pomoc všetkým žijúcim ako aj tým, ktorí už nie sú medzi nami. Verím, že čas a námaha, ktorú ste venovali ochotníčeniu splnili svoje poslanie a boli osviežením každodenného života. Všetci žijúci lorinčanskí divadelníci-ochotníci nezabudnite a spmínajte svojim deťom, vnukom a vnučkám na roky svojej mladosti spojené s divadlom. Kedysi sa vyjadřili naše bývalé členky, že roky s divadlom patrili k najkrajším spomienkam ich mladosti. Aj terajšia mládež dokáže oceniť nadobudnuté schopnosti, vedomosti a neoceniteľné hodnoty pre život. Sebavedomie, odvaha a istota v dialógu pred kolektívom, slovná zásoba v spisovnej slovenčine. Toto nedajú ani dnešné technické vymoženosti moderného sveta. Roky veselé i neveselé sa mňali, aj roky stagnácie, útľmu. Dôvody? V susednej Malej Ide bola už stredisková ZDŠ. Tam dochádzali i žiaci z Lorinčíka už od 5. ročníka a dospievali už mimo pôsobenia nášho prostredia. No a najmä povestná "diktatúra proletariátu". Komunizmus mal dostatok prostriedkov na tvrdé postihy pre nepoddajných nestranníkov. Rozsiahly aparát strany a tzv. dôvernici mali pod kontrolou najmä dedinskú, inteligenciu. Učiteľ na dedinách bol dôkladne sledovaný a pre neho platili tie jemnejšie postihy ako prekladanie a vyradenie do výroby. Ani mňa neminula táto "starostlivosť" o moju osobu, ako riaditeľa školy. Blížili sa neúprosne aj roky môjho dôchodku 1972-75. Trocha sa predžili tým, že škola prešla administratívne priamo k mestu. Po odchode do dôchodku som sa utiahol aj od ochotníčenia. Ponechal som si len knižnicu. A tento priestor i po 20-tich rokoch ma pritiahol znova do predošlých vlín divadla. Iniciátorom toho bol bývalý môj žiak a ochotník Rudolf Dučai, ktorý ma postavil pred hotovú vec. Ako poslanec vtedajšieho zastupiteľstva zistil priaznivú odozvu u mládeže. Nemohol som mu odoprieť a prevzal som si úlohu réžie a tak sa rozhorol znovu plamienok ochotníčenia a ďalej horí. Každý rok nacvičíme aspoň jednu div. hru a navštívime i susedné obce i časi mesta. Mnobí starostovia a ľudia, ktorí majú bližší záujem o kultúru, sa obrátia na nás s otázkou: Ako ste to dokázali? V začiatkoch to bola príprava detí na slávnosti od materskej školy cez ZDŠ a podchytenie u dospievajúcej mládeže. Teraz je to už vžitá tradícia s nemalou pomocou rodičov bývalých ochotníkov. Dnes jadro krúžku tvorí niekoľko dospelých a spoľahlivých mladých ľudí, ktorí dúfam nedovolia utlmiť rozhorenému ohnisku. Ja sám sa postupne uvoľňujem a predávam vedenie mladším. Zatiaľ

organizáciu aj réžiu vedie náš Rudko. Ja chodievam skoro pravidelne na skúšky nabráť aspoň trochu toho elánu, ktorý je ešte teraz u mladých. Dnes chcem znovu prejaviť úprimnú vďaku všetkým minulým i terajším Lorinčanom, ktorí aj čo len účasťou pomohli dosiahnuť i tieto nemalé úspechy v povznesení kultúry a osvety našej najmenšej časti mesta Košice. **Nedovoľte, aby zhasol ten plamienok ochotníckeho divadla, ktorý som dávno preniesol do vašich domovov.**

Agáta Juhásová -

Spomienky na prvé začiatky po 60-tich rokoch:

Písal sa rok 1945 a naša dedina Lorinčík začína prežívať veľké zmeny. Určite už bolo niekde spomínané, že vtedy 18. januára 1945 bola naša obec oslobodená. Tieto zmeny určite prežíval každý, ale najmä my deti, ktoré sme chodili v Lorinčíku do jednotriedky. Pocítili sme veľkú úľavu, že sa už nebudeme učiť po maďarsky, ako to bolo predtým. Nevieť presne, kedy sa nám začalo vyučovanie, ale presne si pamätám, že nás začala vyučovať pani učiteľka - manželka pána učiteľa Macáka, ktorý nám mal byť učiteľom. Prvý krát sme ho videli až na Veľkú noc, keď sa prechádzal po dedine, avšak ešte vo vojenskom oblečení, takže nastúpil ako učiteľ neskoršie. Veľmi sme boli na neho zvedaví, najmä my deti - aký k nám bude. Naše predstavy, že bude dobrý, sa splnili nad očakávanie. Napriek jeho prísnemu výzoru, bol k nám deťom veľmi dobrý, milý a snažil sa nám odovzdať čo najviac vedomostí. Na vlastnej koži som skúsila jeho veľké úsilie, aby mladí ľudia sa vzdelávali. Po roku jeho pôsobenia chodil presviedčať rodičov, aby deti, ktoré splňali podmienky, išli študovať do Košíc. Tak sme sa v školskom roku 1946-47 dostali traja na školu do Košíc. Bola to p. Dzurová rod. Mítrová, Pavol Rác a ja. Podmienky dochádzania do Košíc boli dosť drsné, nakoľko nebolo žiadne autobusové spojenie, chodilo sa len pešo a to cez terajší Luník 9 a Terasu, čo bolo 5 km tam a 5 km späť. V zime sme sa brodili v závejoch po pás a v lete v horúčavách. Po dvoch rokoch začal z hlavnej cesty premávať dopravný prostriedok-nákladný voz, ktorému sme hovorili Anton. Neskoršie to boli autobusy, avšak nie v takých intervaloch ako dnes. Situácia v našej obci sa zlepšila po pričlenení k mestu. Toľko zo spomienok na školu. Po nastúpení p. učiteľa Macáka sa celkom zmenil aj život v dedine, pokiaľ ide o kultúrne vyžitie. Hneď od začiatku jeho pôsobenia sa venoval mládeži, začali sa nacvičovať kultúrne podujatia ale najmä divadelné hry. V týchto hrách účinkovali nie len mladí, ale keď bolo treba, tak zapobil aj ženáčov. Hry sme nacvičovali v škole, pri petrolejkách, pretože elektrifikácia našej dediny sa uskutočnila až koncom roku 1959, t.j. 14 rokov po oslobodení. Javisko bolo urobené z dosách a divadlo sa hralo v škole. Kroje sme požíčovali z Myslavý - za pomoci p. učiteľa. Boli to veľmi pekné kroje, ktoré dodnes reprezentujú túto dedinu. S kulisami sme mali šťastie, nakoľko tieto nám robil p. Volner st., krotý bol maliarom a všetky kulisy boli perfektné, také ako si to jednotlivé hry vyžadovali. Ja sa už presne nepamätám, v kol'kých hrách som účinkovala, ale obyčajne som hrávala staršie ženy, pretože to bolo najbližšie môjmu naturelu. Na toto obdobie veľmi rada spomínam, pretože to bola príležitosť, kde sme sa mohli mladí stretávať a krátiť si zinné večery, pretože v tom období neboli ani rádiá ani televízory, tak ako to majú dnešní mladí. Napriek tomu si myslím, že divadelné predstavenia v našej dedine mali vtedy, ale aj teraz zvláštnu atmosféru. Zúčastňujú sa na nich diváci od tých najmenších až po najstarších. Pokiaľ ide o hercov, vystriedala sa už tretia generácia, pretože už hrajú naši vnuci aj vnučky. Za toto patrí úprimná vďaka nášmu učiteľovi, režisérovi - nášmu nestarnúcemu pánu Macákovi.

Ing. Filoména Pirošková -
Moje spomienky na ochotnícke divadlo

Začnem udalosťami, ktoré nie celkom súvisia priamo s činnosťou ochotníckeho divadla, ale poukazujú na prácu zakladateľa ochotníckeho divadla v Lorinčíku, pána Michala Macáka. Keď som mala približne 4-6 rokov, pán Macák s manželkou nacvičovali s niektorými obyvateľmi chrámové piesne. Návčik bol prevažne vo večerných hodinách v bývalej škole. Moja mama tiež chodila na návčik. Ja som v tom čase bola doma ešte najmladšia, tak ma brávala stále so sebou. Pamätám sa, pani Macáková hrávala na husliach a pán Macák dirigoval. Piesne sa spievali aj dvoj a troj hlasne. Moja mama ovládala všetky hlasy. Spievala ten hlas, ktorý bolo práve treba, ktorý jej pán Macák kázal spievať. Ja som samozrejme spievala s ňou. Vedela som spievať, lebo mama si pospevavala aj doma. Ba aj ostatné ženy, keď prišli do obchodu nakúpiť, sa mami pýtali, ako ide tá, alebo tá časť piesne. Mali sme doma obchod a tak sa spolu v obchode učili, aby večer pri skúške vedeli spievať. Ja som to brala veľmi vážne a považovala som sa za riadnu členku zboru. Veľkým sklamaním pre mňa bolo, keď prišla odpustová slávnosť, vtedy zbor účinkoval. Mama išla na chór a mňa nechala vonku pred kostolom s dedom. Celou silou som sa snažila dostať do kostola, pretože som si myslela, že môj hlas bude chýbať. Dedo sedel s ostatnými chlapmi na schodoch, ktoré vedú do kostola. Rozbehla som sa, ale dedo ma zachytil a nepustil ma dnu. Tak som to opakovala niekoľko krát, až konečne na prihovor ostatných ľudí ma uplakanú a vysilenú pustil. Sama som si prerazila cestu pomedzi ľudí a konečne celá šťastná som prišla k mame na chór. Na samotný spev sa už nepamätám, pravdepodobne už boli piesne odspievané. Tak podobne sa odohral aj návčik piesní na privítanie biskupa Čárskeho, ktorý prišiel v roku 1949 do Poľova na birmovku. Dodnes si pamätám, že sa nacvičovala trojhlasne pieseň „O srdce kňazské Kristovo“. Čo sa týka ochotníckeho divadla, mám tiež veľmi silné zážitky, hlavne ako detský divák. V tom čase to bolo niečo úžasné, pretože sme okrem rozprávok, ktoré nám doma rozprávali, nemali možnosť zažiť nič iné. Nebolo rádio, ani televízor. Spomínam si, keď sa po domoch zbierali dosky na stavbu javiska a stoličky pre divákov. Moja mama vždy dávala postelné plachty, doma tkané, na oponu. Živo si pamätám na niektoré scény a obrazy z predstavenia Bernadetka. Pannu Máriu hrala Margita Čonková. Potom na Statky zmätky, Ženský zákon, Kamenný chodníček. V týchto hrách účinkoval aj môj brat Pavol Rác. Na sviatok sv. Mikuláša bola vždy v škole slávnosť s rôznymi vystúpeniami. Na jednu mikulášsku slávnosť si spomínam, pretože som ju preživala so zatajeným dychom. Verila som, že najavisku je naozaj sv. Milukáš a balíček je z neba. Keď som balíček otvorila, zistila som, že sú v ňom také isté cukríky ako predávala moja mama v obchode. Súrodenci sa mi doma smiali, no ja som pociťovala obrovské sklamanie. Spomínam si na moje prvé vystúpenie v ochotníckom divadle. Hralo sa v škole a bola to nejaká rozprávka. Na názov sa už nepamätám. Viem, že najavisku bolo ohnisko a v kotlíku sa malo variť mäso. Pred predstavením doniesol niekto z domu udusené mäso zo zajaca. Chlapci však nevydržali a mäso zjedli ešte pred predstavením. Veľmi ma to hnevalo, že ako to bude vyzeráť, keď bude kotlík prázdny. Živo si spomínam na nebohého Laca Mítra, ktorý ten kotlík mal v ruke. Ja som v tej hre hrala lesnú vílu. Mama mi kúpila novú ružovú nočnú košeľu, v ktorej som hrala. Musela ma opásť suhou, lebo mi bola dlhá. Pamätám sa na scénu, keď sme asi 4-5 dievčat ako víli stáli v jednom rohujaviska. Neskôr ako študentka som hrala v hre *Rozprávka pri praslici*. Bola to náročná hra, v ktorej účinkovalo veľa dievčat i chlapcov. Keďže v Lorinčíku bolo málo chlapcov, pán Macák ma obsadil do úlohy vojaka hradnej stráže. Bola som moletnej postavy a bol problém ako schovať vo vojenskej uniforme príliš ženské tvary. Myslím, že sa to nie celkom podarilo. Podľa môjho názoru som pripomínala vojaka Švejka, ktorého stvárnil Hrušínský.

Obecenstvo sa však dobre bavilo práve na výstupoch s vojakmi. Neviem, či sa ľudia viac smiali môjmu vtipnému prejavu, alebo môjmu výzoru. V tejto hre som hrala aj barana a sovu. Utkvelo mi v pamäti to teplo a zhon pri prezliekaní do jednotlivých kostýmov. Ďalej som účinkovala v menších jednoaktovkách. Hrala som matku v jednoaktovke s názvom *Matka*. Z tejto hry sú aj fotografie na výveske. Som tam v úlohe matky s dcérou (Dorka Kenderová) a nápadníkom (Vince Múdry). Podľa mňa najveľkolepejšou bola hra *Najdúch*. Účinkovalo v nej mnoho ľudí, aj ženatí chlapi. Ja som stvárnila zápornú postavu, pani Kobozyová. Môjho manžela hral Rudo Mitro a syna Mišo Macák. S tou hrou sme vystupovali v Šemši, v Klatove a v Poľove. Nehrala som vo všetkých hrách, nakoľko som 4 roky študovala v Prešove, kde som aj bývala. Keď sa však obzriem späť na môj život, musím konštatovať, že práve tieto udalosti, ktoré som v detstve zažila v súvislosti so spevom a divadlom, do značnej miery prispeli k tomu, že ako dedinské dievča som nemala problém zaradiť sa aj inde do podobných činností. Napríklad som účinkovala v školskom mandolínovom súbore v Malej Ide, v Mestskom ukrajinskom speváckom súbore v Prešove, v Mládežníckom chrámovom zbore v Košiciach, či v Latinskom zbore v Dóme sv. Alžbety v Košiciach. Chcem ešte spomenúť, že nie len Lorinčania chodili hrávať do okolitých dedín, ale aj Poľovskí ochotníci chodili hrávať na Lorinčík. To, že zážitky z činnosti ochotníckeho divadla zanechali v nás silnú stopu, že boli veľmi pozitívne, svedčí aj táto udalosť. Poľovská mládež raz nacvičila hru *Kubo*, v ktorej môj nebohý manžel hral Kubka. S tou hrou boli aj na Lorinčíku. Keď môj manžel vážne ochorel, prišla ho do nemocnice navštíviť jeho švagrina, ktorá v spomínanej hre účinkovala s mojim manželkom. Pri zvitani v nemocnici ho neoslovila vlastným menom Jano, ale prihovorila sa mu citátom z tejto hry, ktorú hrali viac ako pred 40-timi rokmi: „Ach Kubko môj. Kubko, čo sa Ti to stalo.“ Nacvičovali sme divadelné hry v rokoch ťažkej totality. S pánom Macákom sme museli opravovať a prepisovať texty tak, aby sa v nich často nespomínal Boh. Chcem veľmi zdôrazniť fakt, že pri spätnom pohľade na čas strávený pri nadviku piesní, divadelných hier a vystupovaní oceňujem najmä to, že medzi nami vládla priateľská atmosféra a vysoká morálka. Nebolo počuť z úst mládeže ani dospelých žiadne oplzlé slovo. Nikto nemôže poprieť fakt, že ochotnícke divadlo zohralo veľmi pozitívnu úlohu pri formovaní ako hercov, tak aj divákov v časoch minulých, keď to bol takmer jediný zdroj kultúrneho vyžitia, samozrejme popri zábavách a majálesoch. Možno si niekto povie, že činnosť ochotníckeho divadla v dnešnej dobe je zbytočná. Ved' ľudia majú k dispozícii televíziu, video, internet atď. Ja som však presvedčená, že ochotnícke divadlo má svoje opodstatnenie aj v dnešnej pretechnickej a premedializovanej dobe. Má význam ako pre samotných hercov, tak aj pre divákov. Pre divákov, keď nič iné, aspoň to, že keď sa hrá v dedine divadlo, zdvihne ich to od televízorov a prinúti ich to sviatočne sa obliecť a ísť do kultúrneho domu. Tam sa okrem iného stretnú s ostatnými ľuďmi a navzájom sa porozprávajú. Ja osobne sa na každé predstavenie veľmi teším. Pre účinkujúcich je to tiež príležitosť byť v určitom spoločenstve, mať vedomie, že patria k určitej skupine ľudí, ktorá má usŕachtiteľné ciele a venuje sa takejto zásluhnej činnosti ako je ochotnícke divadlo. Veľmi ma teší, že sa našli ľudia, ktorí obnovili činnosť ochotníckeho divadla a tým zachovávajú tradíciu v obci Lorinčík. Som hrdá na to, že moje deti sa k týmto ľuďom pridali. Všetkým, ktorí venujú svoj voľný čas tomu, aby ochotnícke divadlo v Lorinčíku prekvitalo. Prajem veľa zdravia, síl a chuti do ďalších hier. Ich odmenou nech je potlesk spokojného publika a vedomie, že tento čas nebol premárnený.

Rudolf Mitro, spomienky

Divadlo sa hrávalo v starom kultúrnom dome (baráku) a z toho je známe, že podmienky neboli ani zďaleka také, aké sú dnes. Pred skúškou bolo treba najprv zakúriť, aby bolo teplo, lebo väčšinou a skúšalo a hralo v zimnom období. Hry a obsadenia boli určované samotným režisérom, pánom Macákom. Pri výbere obsadenia boli niekedy aj roztržky, najmä pri obsadzovaní ženských úloh, lebo každá chcela hrať hlavnú úlohu a aj najkrajšiu, aby v dedine vynikla a preto sa to nie vždy podarilo. Pri skúškach bolo vždy veselo a skúšalo sa aj do neskorých večerných hodín. Premiéra bola vždy najprv v našej obci a to s dobrým výsledkom a záverom. Po premiére sa skoro vždy chodilo s divadlom hosťovať do susedných dedín. Kolektív bol dobrý a samozrejme, že sa hralo tiež výborne. Ako najlepšie, skoro profesionálne hral nebohý M. Lukčo. Keď sa objavil na javisku, nepovedal nič a už obecenstvo rozosmial. Aj napriek týmto dobrým vlastnostiam sa s ním hralo v dobrom slova zmysle zle, lebo on vždy hovoril po svojom a nasledovať ho bolo vždy ťažké. Ale bolo to dobré. Keď sme hosťovali v Šebastovciach, cez prestávku sme sa chodili cez okno baráku občerstvovať do krčmy. Samozrejme, že to postrehol aj režisér p. Macák a bol z toho veľmi zlý, ale všetko to nechával na koniec predstavenia. Keď bol koniec predstavenia dopadlo veľmi dobre, obišlo sa bez potrestania, ba až s pochvalou. Z toho sme sa poučili a na každé hosťovanie s divadlom sme to opakovali a vždy to dopadlo veľmi dobre a s veľkým úspechom. Podrobnosti z účinkovania sú zachytené podrobnejšie v kronike.

Margita Dzurová - Moje spomienky na ochotnícke divadlo v Lorinčíku

Často som sa zamýšľala, prečo práve v Lorinčíku bol taký zápal pre ochotnícke divadlo. Myslím si, že to aj preto, že učiteľia, najmä p. Macák, ešte predtým, než začal nacvičovať divadlo, organizoval s deťmi aj s mládežou návštevu v košickom Št. divadle. V prvých povojnových rokoch sme ale do divadla šli pešky a išli sme veľmi radi. Prvú hru vo večerných hodinách sme videli Marínu Havranovú. Veľmi sa nám páčila a celou cestou domov sme rozoberali a hodnotili hru zo svojho pohľadu. Za maďarskej okupácie počas vojnových rokov sme videli hru Kukurica Janči, na ktorú nás zobrala p. učiteľka Edita (na priezvisko sa nepamätám) a na voze nás viezol nebohý báči Vinco Kender. Keď sa začala nacvičovať prvá hra v Lorinčíku, Stridža spod hája, bola som ešte dieťa, ale s divadlom sme žili všetci, celá dedina. My, deti, sme znášali lavičky a stoličky z celej dediny do školy. Naše mamy pripravovali rekvizity – pozošívali posteľné plachty a tak zhotovili oponu. Otcovia urobili javisko a pod. Čiže to bola záležitosť celej dediny. Na prvé vianoce sme my, školské deti, hrali (na presný názov sa nepamätám) o žobrákovi so slepým dievčatom, potom O dvanástich mesiačikoch, Lurdska panna Mária a iné. Prvá hra, v ktorej som hrala s dospelými boli Krutohlavci. Ochorela osoba, ktorá bola pôvodne vybratá, tak potom sa rola ušla mne. Bola to celkom malá rola, ale ja som bola šťastná, že som už hrala s veľkými. Potom nasledovala hra Statky-zmätky. Tam som hrala Betu. Túto hru sme chceli hrať v myslavských krojoch, ale ako ich zohnať? Jedno nedeľné popoludnie sme sa p. Macák, ja a Agáta (rod. Juhásová) vybrali peši do Myslavy a tam sme chodili z domu do domu, najmä do známych p. Macáka a tak sme pre každého doniesli kroje. Poskladali sme ich do „zajdoch“ a tak sme došliapali v neskorých večerných hodinách domov. Snehu bolo neúrekom, hádam až po kolená. Cestou sme prešliapovali. Keď sme šli tam a večer sme sa vracali podľa našich stôp, unavení, spotení, ale šťastní, lebo sme mali kroje. Takým istým spôsobom sme kroje boli aj vrátiť. Potom sme hrali Kamenný chodníček, kde som hrala Evu. Túto hru sme hrávali vo svojich, lorinčanských krojoch. To bola moja posledná hra. Bolo to v roku 1953. Po každom predstavení sme si robili posedenie pri čaji a pampúškoch. Kým chlapci vypratali stoličky

dievčatá pripravili pohostenie. Aj sme si zatancovali pri živjej muzike, ktorú tvorili p. Macák, p. Macáková a p. Volner (on bol aj náš maskér). Potom som na niekoľko rokov odišla z Lorinčíka a ďalej už nech porozprávajú tí, ktorí účinkovali v ďalších divadelných hrách. Keď som sa vo roku 1963 vrátila ako učiteľka MŠ, znova som sa zapojila do ochotníčenia, ale už len ako pomocná režisérka pri nacvičovaní jednoaktoviek, scénok, tančiek k jednotlivým výročiam a slávnostiam, ktorých bolo sa socializmu neúrekom. S p. Macákovou sme nacvičili aj jednu celovečernú hru Dve Marienky. Hra mala veľký úspech a navštívili sme s ňou aj okolité dediny Poľov, Malú Idu, Pereš, Bašku. Kroje sme mali vypožičané z požičovne. Keď sme navštevovali jednotlivé dediny, chodili sme peši, každý si niesol svoje rekvizity zbalené na chrbte. Domov sme prichádzali neskoro večer, lebo hru sme hrali v letných mesiacoch a začínali sme hrať až vtedy, keď ľudia prišli z poľa (v Baške sme hrali v pracovný deň – mali sme začať o ôsmej večer a začali sme až o deviatej).

Mária Dučaiová - Ako chutí divadlo

Od svojho detstva, čo si pamätám, stále som mala rada ľudí a deti okolo seba. Bola som taká malá neposeďa, vždy som bola tam, kde sa niečo dialo – či už dobré alebo zlé. Veselé detské roky prežité v brezinách alebo na lúkach, s loptou alebo bez nej vystriedala tvrdá zmena – stredná škola. Nevoňala mi. A to je slabé slovo – a tak som snívala, že až ju skončím, budem mať voľno a čas odpočinku strávim zase po svojom. Mala som sny. Buď sa pridám k nejakému folklórnemu súboru a budem tancovať, alebo budem pestovať turistiku s nejakou partiou. Keď som videla tancovať Lúčnicu alebo SEUK, hrali mi žilky v tele. Aj dodnes mi hrajú... No nenabrala som odvalu ísť na konkurz do Čarnice. Ale pri folklóre som ostala. Na čas. Lebo láska k horám a priateľstvá v turistike prevládali. Teraz sa chcem vyznať z lásky k ochotníckemu divadlu. Boli sme jedna veľká dobrá partia mladých ľudí s čistými vzťahmi, zodpovednosťou aj vo voľnom čase a s úctou voči nášmu pánu riaditeľovi a režisérovi, p. Macákovi a jeho manželke. Prežili sme tu prvé lásky, nadšenie z úspechu a uspokojenie z dobre investovaného času. Ešte dnes by som poznala čuchom divadelné farbičky na tvári, kroje požičané zo Štátneho divadla v Košiciach a mašle do vlasov, ktoré museli byť nažehlené na každé predstavenie. Kulisy od pána Volnera, rekvizity z každého pôjda a skrine. Neraz sa mi točilo „koliesko“ na kolovrátku naopak, ale priadla som, aby sa mama za mňa nahanbila. A najhoršie pre mňa bolo, keď som musela začesať fufru z čela do vrkoča alebo čepca. A potom prišla premiéra. Vykúrený barák – dve bubnové pece boli žeravé a miestnosť preplnená. Nevie, z čoho bolo viac horúco! A tie kúzelné „zájazdy“ na hasičskom voze – no to bola len sranda – jeden na vedľa druhom! V Bukovci dvere do lesa, v Baške bez kulís, ale dobre nás uhostili. Veľa, veľa srandy bolo. A ráno za povinnosťami. Odohrali sme klasické ochotnícke hry – Kubo, Ženský zákon, Statky-zmätky, Páva... a v 70-tych rokoch zakázanú Slovenskú sirotu, ktorá mala veľký úspech a všetci plakali. Ja ale nemôžem zabudnúť na rozprávkovú operetku Rozprávka pri praslici, ktorú nacvičili naši ochotníci asi 10 rokov pred nami. Poznám dodnes niektoré árie. A keď k nám prišla porota zo štátneho divadla – profici, aby si pozrela, čo sme nacvičili a pochválila nás, to bola odmena. A keď ma odhalili, že asi mám tu aj lásku, keď som to tak precitene zahrala, nepotrebovala som červenú na tvár... Boli to pekné roky mladosti, radosti, pených vzťahov, ktoré myslím trvajú dodnes, aj keď sme rozídení z Lorinčíka. Nie som ani Milka Vášáryová z Bratislavy, ani teta Kolníková z Radošinej, ale Marienka Dučaiová z Lorinčíka – a viem, ako chutí divadlo.

Kamenný chodník - Ferko Urbánek / rok 2005

Fotografia z osláv päťdesiatin nášho manažéra a zároveň jedna z divadelných skúšok ODL

(skúšky prebiehali od júla 2004).

Predstavenia:

3.4.2005 Lorinčík, 10.4.2005 Lorinčík, 24.4.2005 Poľov,
15.5.2005 Krásna nad Hornádom,

Obsadenie:

Pavol Brezovský: Jozef Juhás
Verona: Veronika Zubárová, Mária Mitrová
Evuška: Eva Dzurová, Lucia Dučaiová
Mišo: Ján Piroško
Tereza: Marcela Mitrová, Mária Pirošková
Ondro: Patrik Pačut
Juro: Martina Zubárová
Zuzka: Zuzana Juhášová, Mária Kenderová
Beta: Gabriela Pačutová, Gabriela Zubárová

Ferko Urbánek pochádzal z rodiny staviteľa, ktorý sa v roku 1865 presťahoval s rodinou do Dohnian, kde si kúpil gazdovstvo. V roku 1870-1874 študoval na slovenskom gymnáziu v Kláštore pod Znievom, ďalší rok študoval na gymnáziu v Ostrihome, odkiaľ ho vylúčili pre slovenské národné cítenie. Štúdium na banskobystrickom gymnáziu musel prerušiť pre srdcovú chorobu. Neskôr sa zaučal v lekární a zastupoval notára v Dolnom Kubíne. V roku 1883 začal gazdovať v Dohňanoch na otcovom majetku. Po hospodárskom úpadku, požiari domu a manželkinej smrti sa presťahoval do Trnavy. Pôsobil tam ako tajomník spolku sv. Vojtecha. Od roku 1922 pracoval ako tajomník Slovenskej ligy v Bratislave. Býval v Petržalke. Ťažisko Urbánkovej literárnej činnosti je v dramatickej tvorbe. Dostal sa k nej cez záujem o ochotnícke divadlo, ktorému sa venoval na všetkých pôsobiskách ako herec, organizátor a postupne aj ako autor. Počas svojej literárnej činnosti napísal okolo 60 divadelných hier. Najprv písal krátke spoločenské veselohry a salónne frašky. Medzi jeho prvotiny patria spoločenské komédie *Za živa v nebi* (1898) a *Diabol v raji manželskom* (1899), v ktorých s humorom zachytil príbehy zo života vyšších kruhov. Koncom storočia sa preorientoval na dedinskú tematiku *Škriatok* (poverčivosť), *Pytláková žena* (alkoholizmus), *Krutohlavci* (sociálne rozpory) a *Kamenný chodník* (majetok).

KUBO - Jozef Hollý / rok 2006 a 2007

Jedna z najúspešnejších hier.
Hru sme nacvičovali od augusta 2005.

Predstavenia:

23.4.2006 Lorinčík, 14.5.2006 Lorinčík,
21.5.2006 Lorinčík, 22.10.2006 Šebastovce,
12.11.2006 Poľov, 28.7.2007 Kežmarok
(festival amatérskych divadiel a hudby - Local
life), záverečné predstavenie v Šaci 25.11.2007

Osoby a obsadenie

Martin Bečela, richtár, bohatý gazda: Jozef Juhás
Anna, jeho žena: Marcela Mitrová, Mária Pirošková
Kubo, ich syn: Ján Piroško
Eva Košáriková, bohatá vdova: Mária Mitrová, Gabriela Zubárová
Anička, jej dcéra: Martina Zubárová, Eva Dzurová, Lucia Dučayová
Štefan, gazda u Košárikých: Marek Vysokai, Peter Homola
Paľo, mládenec, rodina Štefanova: Marcel Kender
Lovecký, vdovec, všelijakého zamestnania: Ján Juhás
Dora, stará cigánka: Zuzana Juhášová, Gabriela Pačutová
Jurko, Martin (kamaráti Paľovi): Ivo Kokinda, Jakub Kokinda
Husársky kapitán: Ľubomír Gedra
Husár: Patrik Pačut

Kežmarok 2007

Slovenská sirota – Marína Oľga Horváthová

„ ... Obe ste našli, čo hladáte. Vozárová, tu je vaša dcéra. Marienka, tu je tvoja matka ... „

Marína Oľga Horváthová (16. 5. 1859, Martin – 10. 3. 1947, Martin) – biografické údaje. Pochádza z rodiny evanjelického kňaza. Studovala v súkromnom dievčenskom ústave. Žila v Martine, kde sa agilne zapájala do kultúrneho a spoločenského života. Od mladosti sa venovala divadlu, v rokoch 1876 až 1892 bola poprednou herečkou divadelného súboru Slovenského spevokolu v Martine. Roku 1919 sa stala kustódkou v Slovenskom národnom múzeu v Martine. Hoci písala rozmanité žánre, základom jej tvorby je divadlo. Je prvé literárne pokusy boli určené deťom a uverejňovala ich v časopise Včielka (1879-1882). Casopisecky začínala aj s prózou. Najskôr prekladala autorov, s ktorých dielom sa stretávala ako herečka. Čez poviedky sa postupne dostávala k novelám (Vzdory srdcu, 1888). Jej vstup do drámy bol úspešnejší. V decembri 1888 zvíťazila v literárnej súťaži „obrazom zo života“ Slovenská sirota a o prvú cenu sa podelila s Martinom Kukučínom. Sklamaná kultúrnou situáciou v Rakúsko-Uhorskej monarchii publikovala svoje práce až do prvej svetovej vojny výlučne v USA, v tlačí amerických Slovákov. Boli to poviedky a novely, ale najmä drámy, ktoré sa aj v Amerike často hrali na ochotníckych scénach amerických Slovákov (Betkina lekcia, Tma na tme, Čary a kúzla). Pred prvou svetovou vojnou začala na podnet Vajanského opäť publikovať aj doma – najmä cestopisné skice a texty memoárového charakteru. Roku 1919 vydala „obraz zo života“ Povinnosti, v ktorom na pozadí zúriacej vojny tematizuje citovo-mravnú drámu milujúcej ženy, ktorá na seba vzala povinnosť starať sa o tri deti mŕtvej kamarátky. V poslednej hre Prepada (1927) nadväzuje na motívy poviedky J. Rosena, ktorú roku 1895 preložila do slovenčiny.

OSOBY A OBSADENIE:

Lipovský, statkár	- Ján Juhás
	- Ján Piroško
Javor, horár u Lipovského	- Ľubomír Gedra
Betka, jeho žena	- Mária Pirošková
	- Gabriela Pačutová
Marienka, ich chovanica	- Martina Zubárová
	- Lucia Dučaiová
Sokol, bohatý sedliak	- Jakub Kokinda
Katka, jeho žena	- Martina Zubárová
	- Veronika Zubárová
Janko, ich syn	- Ivo Kokinda
Anička, ich dcéra	- Zuzana Juhášová
Vozárová, pomätená	- Marcela Mitrová
	- Gabriela Zubárová
Štefan, v službe u Lipovského	- Patrik Pačut
scéna	- Stanislav Volner
manažér	- Rudolf Dučai
réžia	- Michal Macák
	- Rudolf Dučai

Témou hry je odvrátenie slovenského dievčaťa na juh monarchie v súvislosti s bezohľadnou maďarizáciou, jeho návrat, hľadanie rodičov. Cenzúra hru zakázala. Neskôr hra vyšla tlačou s názvom *Sirota* (1892). Na javiskách slovenských divadiel sa udržala do polovice 20. storočia. Ide o tematiku, ktorú už pred ňou spracovali iní autori – Vajanský v epicko-lyrickej básni *Herodes* a Bielek v próze *Z dôb utrpenia*.

Skúšky prebiehali po vybratí hry od roku 2007 do začiatku roka 2009. K hre bola vytvorená úplne nová scéna v dvoch obrazoch (maľovanie kulís na fotografiách). Scénu vytvoril Stano Volner – syn nebohého Jozefa Volnera, ktorý nám kulisy pripravoval v celej histórii ochotníckej činnosti v Lorinčíku. Jeho periférne videnie by isto privítali aj iné kultúrne subjekty. V jeho šľapajách pokračuje a pomáha nám náš „Šaňo“, ktorý je už jednoducho jedným z nás. A my sme mu za jeho prácu veľmi vďační.

Pani richtárka – Ferko Urbánek

OSOBY A OBSADENIE

ONDREJ MAGURA, richtár Jozef Juhás
 POLUŠA, jeho žena Marcela Mitrová
 PALKO, ich syn Ivo Kokinda
 KATUŠA HRIVONOVÁ, bohatá vdova Mária Samešová
 ANJČKA, jej dcéra Lucia Dučayová
 MIŠO ČERVENÝ, drotár Ľubomír Gedra
 MARTIN VÖRÖSI, jeho syn Patrik Pačut
 MARIENKA, sirota Gabriela Pačutová
 JURO, ŠTEVO, ZUZKA, ELENKA, sluhovia u Magurovcov
 Erik Andreánsky, Dávid Šolc, Veronika Bubánová, Mária Bubánová
 MLÁDENCI, DIEVČENCE, ĽUD
 Františka Bubánová, Martina Zubárová, Zuzana Juhášová

Scéna: Stanislav Volner
 Réžia: Rudolf Dučai
 Kamera a DVD: Ján Juhás

Prvá premiéra 11.12.2011

Príbeh hovori o dvoch bohatých rodinách, ktoré takmer v komickom stvárnení prechádzajú rôznymi životnými situáciami. Hlavnou postavou je richtárka Poluša, ktorá je stáročným ženským komandom ponáprv bránia a ľahke mladým ľuďom, ktoré nevedia, v ktorom sa tak o ňu. Ale nakoniec k tomu dôjde musa Marienka a Palko prekonať svoje prekážky, ktoré im kladie do cesty ľudská blbosť. Nasledujú, šťastným osudom skúšaná Marienka sa vďaka neuprosnosti drotára Miša, ktorý je hru očarovaný, napokon stane dedičkou bohatého panstva.

OBSADENIE:

ONDREJ MAGURA, richtár Ján Juhás
 POLUŠA, jeho žena Veronika Zubárová
 PALKO, ich syn Ivo Kokinda
 KATUŠA HRIVONOVÁ, bohatá vdova Martina Zubárová
 ANJČKA, jej dcéra Lucia Dučayová
 MIŠO ČERVENÝ, drotár Ľubomír Gedra
 MARTIN VÖRÖSI, jeho syn Patrik Pačut
 MARIENKA, sirota Zuzana Juhášová
 JURO, ŠTEVO, ZUZKA, ELENKA, sluhovia u Magurovcov
 Erik Andreánsky, Dávid Šolc, Františka Bubánová, Mária Bubánová
 DIEVČENCE, ĽUD
 Veronika Bubánová, Gabriela Pačutová
 Kamera: Jozef Juhás st. Scéna: Stanislav Volner
 Réžia: Rudolf Dučai DVD: Ján Juhás

Druhá premiéra
 18.12.2011
 Lorinčík

A opäť Ženský zákon, aj v nárečí – Jozef Gregor Tajovský

„...Povec maceri, naj še ňestoporči a naj pridze do nas...“

V roku 2012 znovu J.G.Tajovský s obľúbenou divadelnou hrou Ženský zákon, ale v pozmenenom obsadení. Od jej prvého naštudovania a uvedenia uplynulo 10 rokov a pre veľkú obľúbenosť bola uvedená zas. Neskôr padla poznámka od manažéra Rudolfa Dučaiho, či by sa nedalo túto hru naštudovať v nárečí, akým sa hovorilo (a ešte aj hutori) v Lorinčíku. Slovo dalo slovo a Jozef Juhás st. za pomoci syna Jozefa a manželky Jolany pripravili preklad hry do abovského lorinčanského nárečia. Divadelníci dostali preklad Ženského zákona, síce pre mnohých s neznámymi výrazmi, ale poctivo to nacvičili. Hra mala veľký úspech, dokonca aj so „standing ovation“ od vďačných divákov v plne obsadenom hľadisku. Hrala sa dvakrát v Lorinčíku 8. a 14. júna 2014 a v Malej Ide 19.októbra 2014.

Vďaka patrí aj pánovi Dušanovi Šolcovi za kvalitné spracovanie videozáznamov a fotografií z týchto predstavení.

Osoby a obsadenie:

Zuza Javorová
Anička
Jano Malecký
Mara
Dora
Katka
Števo

Mária Szabóová, Veronika Bubánová
Gabriela Pačutová, Lucia Dučaiová
Jozef Juhás ml., Ľubomír Gedra
Marcela Mitrová
Mária Samešová, Františka Bubánová
Mária Bubánová
Dávid Šolc

Záver

Je veľmi pekné, keď človek môže bilancovať niečo také, ako je spolužitie v rámci divadla. Veď ochotnícke divadelníctvo v Lorinčíku oživuje celú obec a takmer každý ním dýcha. Je krásne, keď ideme večernou dedinou zo skúšky alebo na skúšku a ľudia sa pristavujú s otázkou: „Kedy už budze divadlo?“ Alebo keď sa pred premiérou rozširuje: „Na nedeľu budze divadlo...“ Rozozvučí sa miestny rozhlas a potom už len... premiéra.

Divadlo a aktivity okolo neho nám dávajú veľa. Kultivovaná zábava v malej dedinke pri Košiciach má dlhú tradíciu a verím, že touto publikáciou sme prispeli k zdokumentovaniu jednej významnej kapitoly našej obce. Pre iných možno veľa neznamená, ale pre nás, „Rofinčanov“, je to krásna súčasť nášho života, na ktorú sa nikdy nezabúda a na ktorú sa spomína po pokoleniach.

Občas sa pristavíme pri mieste, kde stál starý barak, alebo kde bola miestna škola. Tam všade sa haralo divadlo. Hrávali tam naši predkovia. Tie budovy už nestoja, alebo sa využívajú inak, no divadlo je stále tu a má nové, krásne priestory v kultúrnom dome.

Veríme, že táto naša tradícia bude pokračovať dlho, aj večne, že kronika nášho divadla sa nikdy neprestane písať... a že večerným Lorinčíkom sa stále budú ozývať hlasy „... na nedeľu budze divadlo...“

Nech žije ochotnícke divadlo, nech žije Lorinčík!!!

Divadelníci

Epilóg

***Prebehli roky,
vari sme i zmúdreli,
vari nám srdce rozumnejšie bije,
no v divadle ja neviem ani dospelý
zabudnúť na ten čas,
čo stratený je.
Dosiaľ mám strach,
či pištoľ vystrelí,
nezhorí brada,
či sa panna skryje,
tak mi svet detských javísk
srdce ovíja,
tá šírka večne živej fantázie,
kráľovstvo vŕzgavého pódia.***

Vojtech Mihálik: Divadlo

" Myslím si, že divadlo by malo byť akýmsi odrazom čohosi, povedal by som všeobecného, ale pritom konkrétneho a do detailov premysleného, ktoré by na druhej strane zasa pôsobivo, ale nevťeravo a vecne a svojím spôsobom aj naliehavo vyjadrilo istú, pomerne nečakanú, pritom však úprimnú a nefalšovanú roztopaš."

Milan Lasica 1988